flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Novembre del 2011 * núm. 397

En aquest número:

* Caminar cap a Nadal (Jeroni Llambias)
* Exposició de Mariantònia Oliver (Sa Màniga)
* Va de gloses (Joan Llull)
* Eleccions i Na Maria *Siula* i en Pedro *de sa Torre* (Guillem Pont)
* Crònica dels Trescadors: Els tres "Mils" (Joan Caldentey)
* Marxa pel tren de Llevant, Crònica Informal i Obra Cultural (Josep Cortès)
* Activitats de la Gent Gran (Toni Nadal)
* Dèiem i Propostes del PSM (Tomàs Martínez)
* Notes històriques de Sant Llorenç (Ramon Rosselló)
* La Guerra, Fotos Antigues i Esports (Pau Quina)
* Sensacions des d'una mesa electoral (Lluc Quina)
* Racionalisme contra idealisme? (Guillem Mesquida)
* Tertúlia de cafè (Joan Roig)
* El temps de novembre (Xesc Umbert)

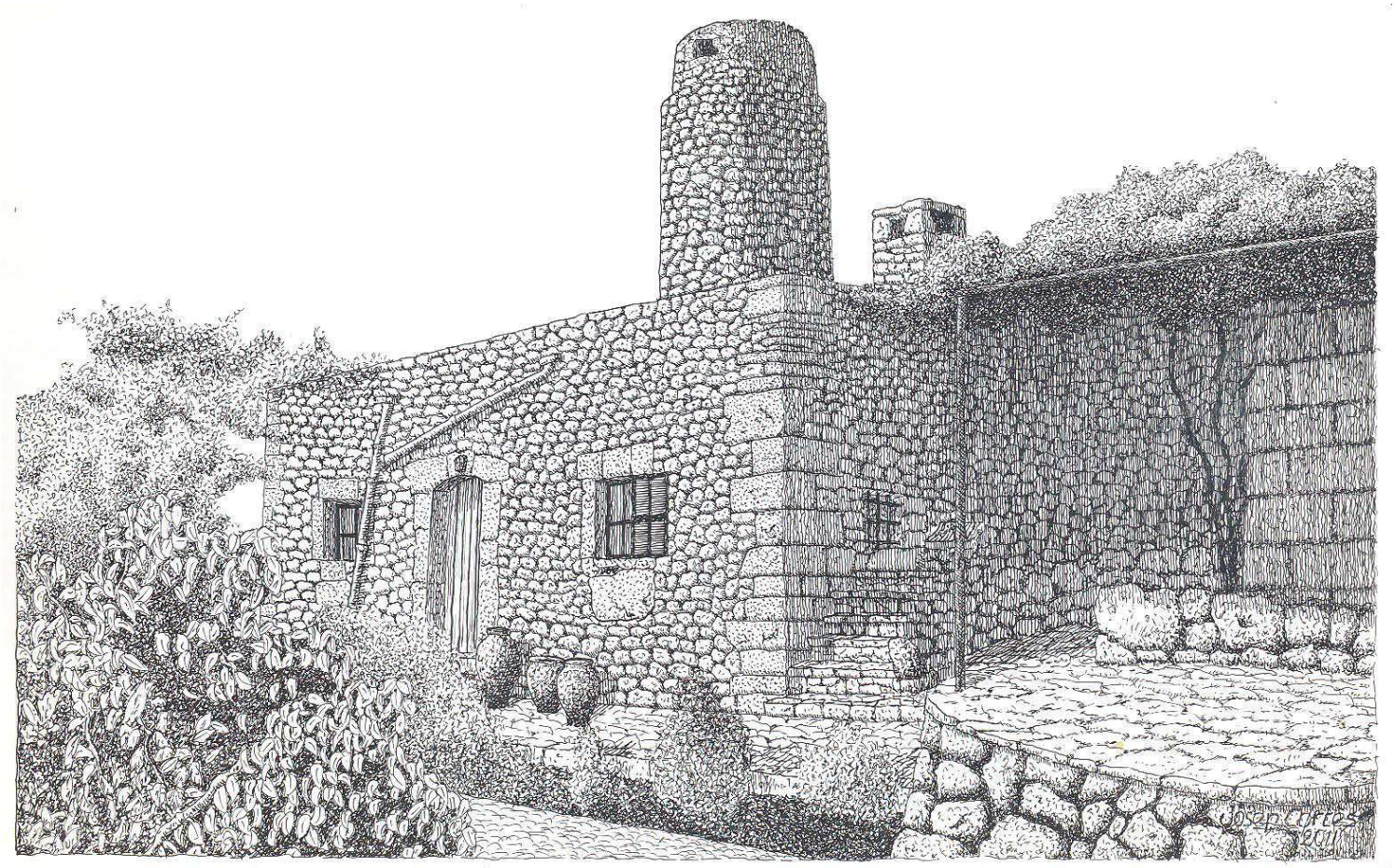

El molí Petit

El tren

Catorze anys després de la primera, aquest mes d'octubre va tenir lloc la VIII Marxa pel Tren de Llevant, per reivindicar davant els polítics de les Illes i de l'Estat l'acabament de les obres, cosa que, vist el poc interès que hi demostren tant els uns com els altres, pareix que anirà per llarg. I això que hi assistiren més de 1.500 persones d'arreu de Mallorca, en un dia plujós que no convidava gens a passar-se un parell d'hores caminant per la carretera.

Sembla mentida -si no hi ha interessos econòmics ocults- que el Govern de les Illes es mostri tan indiferent davant un mitjà de transport sostenible i tan arrelat arreu d'Europa, que fa disminuir els accidents i afavoreix l'activitat econòmica. De la mateixa manera, és una vergonya que l'Estat espanyol es gasti 7.700 milions d'euros en el tren de la Península -la gran majoria destinats a l'AVE- i després posi emperons en transferir-nos els 445 ja acordats per acabar el d'aquí, essent la nostra comunitat autònoma una de les que més contribueixen a les arques de l'Estat. Que és possible que no sigui rentable? I què? Tampoc no és rentable el Senat, ni el Palma Arena, ni el metro, ni ho serà el Palau dels Congressos i tots continuen el seu camí. Per què el tren de Llevant n'ha d'esser una excepció?

És que la gent d'aquí no pagam els nostres imposts? És que no tenim també dret a disposar de mitjans de transport comunitaris, com la resta de l'Illa? O ha de passar com l'institut, que som l'únic poble del Llevant que no en té i els nostres alumnes s'han de pagar el transport de la seva butxaca? Si ens exigeixen contribuir també tenim dret a exigir.

Tampoc no es pot consentir que els veïnats de les vies tenguin els camins d'accés sense acabar, ni que els desviaments provisionals de les carreteres es converteixin en definitius (heu passat per la de sa Torre Nova?), ni que unes instal·lacions acabades de fer com les estacions i el gran magatzem de Son Carrió es vagin fent malbé per mor de tenir-les tancades. On treu cap això?

I parlant de les estacions, a qui se li degué ocórrer convertir una escala oberta com la de l'estació de Sant Llorenç, en un labertint de formigó, de parets altes i angoixants, que no utilitzarà mai ningú, encara que s'acabin les obres? Us pareix que una persona amb cadira de rodes o un pare o una mare que portin un infant dins un cotxet pujaran a l'estació per aquells passadissos? No hi podia haver dit una paraula el nostre Ajuntament?

En fi, corren mals temps per al desenvolupament sostenible.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)
Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36
Correu electrònic: flordecard@premsaforana.cat
Telèfon: 971 569119
Publicitat: Ignasi Umbert: 670 355462
Domiciliacions: Antònia Galmés: 971 569471
Novembre del 2011
Número 397
Dipòsit legal: PM 765-1973
Edita: Associació cultural Flor de Card
Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)
Director: Josep Cortès i Servera
Consell de Redacció: Felip Forteza, Antònia Galmés, Guillem Quina, Joan Santandreu, Guillem Soler i Ignasi Umbert

Taula

Josep Cortès	El molí Petit	Portada
	Les fosses de la Guerra	11
	Marxa pel tren	12
	Crònica informal	18
Jeroni Llambias	Caminar cap a Nadal	3
	Demografia	11
Sa Màniga	Mariantònia Oliver	3
Joan Llull	Va de gloses	4
Guillem Pont	Eleccions. Una lectura	5
	Maria *Siula* i Pedro *de*...	6
	Desaprendre	7
Pau Quina	La Guerra	8
	Dotografies antigues	9
	Esports	21
Joan Caldentey	Els tres "Mils"	10
Balutxo	Notes diverses	11
Toni Nadal	Gent Gran	14
Tomàs Martínez	Dèiem	15
	Les propostes del PSM	24
Ramon Rosselló	Notes històriques	16
Guillem Mesquida	Racionalisme contra...	17
L'escola	Pàgines escolars	19
Lluc Quina	Sensacions des d'una...	20
Joan Roig	Tertúlia de cafè	22
Xesc Umbert	Elt temps	23
Forteza/Galmés	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors

Caminar cap a Nadal

Jeroni Llambias Vidal

El món cristià, les quatre setmanes abans de Nadal, celebra el que anomenen l'Advent. Enguany s'ha iniciat el diumenge dia 27 de novembre i acaba, com sempre, la nit de Nadal. La paraula Advent prové de dos mots llatins: "ad"= per a; i "venire"= venir. És el temps d'espera del qui està per venir, el temps d'espera de "l'adveniment", o vinguda de Jesús.

L'espera de qualsevol cosa o adveniment se sol caracteritzar per la vigilància, per estar atents, posem per cas l'espera del tren o el bus; o l'espera de la tempesta o l'erupció del volcà; o l'espera del fill que ha de néixer a casa. L'espera sempre és en actitud de vigilància per tal que el que ha de venir o succeir no ens passi desapercebut i, a la primera, reconeguem els signes que anuncien que ja és present l'adveniment esperat.

Vet aquí alguns signes que indiquen la proximitat imminent de Jesús amb tot el seu significat, i a on se'l pot trobar des de l'aguait d'una actitud vigilant:

El qui "s'espera" respon al nom de Messies, que significa "l'Ungit", l'enviat per Déu a instaurar el seu Regne de justícia i benestar de tots.

El qui "ha de venir" s'anomena Jesús, que significa "Déu salva", salvador dels mals del món, de les injustícies, de les violències, de les violacions dels drets humans i manca de respecte a la dignitat de les persones.

El qui "celebram" per a Nadal s'anomena "Emmanuel", que significa "Déu amb nosaltres", que el Déu de l'Amor és amb tots i totes, sense exclusions.

En hebreu, el nom d'una persona vol dir el que aquella persona és, tota la seva identitat, la seva acció, les expectatives que desperta

I el Messies (l'Ungit, enviat), o el Jesús (Déu que salva) i l'Emmanuel (Déu amb nosaltres) , amb tota la seva identitat i acció, no ve mitjançant l'acció del poder polític o religiós de torn, com podia ser l'emperador romà o el gran sacerdot del temple, ni ve fruit d'una victòria poderosa sobre un o altre enemic més dèbil. Aquesta persona salvadora de cor tendre, instauradora de la justícia, de la misericòrdia, dels drets de tots a compartir el béns i el benestar en condicions d'igualtat, i que inculca tothom, fins i tots als marginats i desatesos, que Déu acull i sosté tothom, prové del poble senzill, marginat i exclòs. L'adveniment salvador, que se celebra en aquesta època de l'any, no va sorgir del poder habitual dels reis o la influència i mediació dels sacerdots antics, perquè el poder i l'ambició sempre enlluernen i no deixen veure ni transparenten les condicions necessàries perquè es doni la justícia i el benestar de tots, com pertoca al Regne de Déu.

Quan Jesús neix, Déu es fa present en un nin dèbil, senzill i pobre. Donant a entendre que Déu es troba en el dèbil, el pobre, el marginat i el qui ha estat víctima de l'exclusió.

Hi ha algú que diu, que Déu no l'hem de cercar sobretot dins les institucions religioses i temples, sinó més aviat "dins els estables i bressols del món", perquè Ell es troba en tot allò que és més pobre, senzill i dèbil i més humà. És en aquests indrets on es troba el Déu de Jesús. No en poderosos palaus i magnífics temples que enlluernen, sinó enmig del quefer de la gent senzilla, que s'esbraona i s'esforça i s'engruna i que defineix i concreta les seves postures i accions i que sovint la història interessada oficial els oblida i esborra els seus noms. El Déu de Jesús és a qualsevol àmbit on és creix en humanitat i grandesa i sensibilitat de cor. Com més ens humanitzem, més present és el Déu de Jesús, que ve i salva i és amb nosaltres.

Exposició de Mariantònia Oliver a Sa Màniga

El passat 5 de novembre es va inaugurar l'exposició *"11 anys de la companyia Mariantònia Oliver a Mallorca"* a l'Auditori sa Màniga de Cala Millor. L'exposició va esser produïda conjuntament entre l'Ajuntament de Sant Llorenç i l'Obra Social "Sa Nostra", per la qual cosa es veurà a l'Auditori sa Màniga i possiblement també al Centre de Cultura "Sa Nostra" de Palma.

L'exposició ofereix un itinerari pels onze anys de treball de la coreògrafa a Mallorca, i estableix tres espais ben definits: els treballs per a infants, als quals dedicat diversos espectacles i projectes pedagògics; els espectacles per a adults; i finalment la literatura, una art molt present en els treballs dansístics de Mariantònia Oliver.

Aquesta exposició és una de les iniciatives emmarcades dins l'11è Festival Internacional de Dansa de les Balears-Dansamàniga 2011, que enguany ha volgut establir un lligam molt especial amb aquesta companyia que, juntament amb altres professionals, ha traçat el camí cap a l'excel·lència a Mallorca.

A més, el passat 1 de novembre el públic va poder veure una part de l'espectacle *nOu*. També els escolars són els destinataris de diverses activitats de la companyia. En aquesta línia, tots els escolars de les tres escoles del terme coneixeren de primera mà la seva feina creativa. D'una banda, els de 3 a 6 anys participaren en el projecte artístic pedagògic de *L'homenet i el despistat* (dies 16, 17 i 18 de novembre); de l'altra, el 10 de novembre els de 6 a 12 anys assistiren a una funció escolar de l'espectacle *nOu*, al qual seguí una xerrada amb els ballarins.

Va de gloses (II)

Joan Llull

Igual que en el número passat, en aquest també present una grapada de gloses de temàtica diversa. Ja vaig dir que eren independents les unes de les altres:

Per *capritxo* des destí
Mos ha tocat aquest poble,
Ben a propet de sa costa
En es Llevant mallorquí.
Som es poble llorencí
Habitat per gent molt noble.
A sa plaça des Pou Vell
Es pilons són un perill.
Un me va veure venir
I pensà: "Ja està fet d'ell!
Veureu com hi fa sa pell,
Aquest que ve cap aquí!"

Lo que passà amb so piló
Vos ho dic ara més clar:
Un vespre hi vaig '*sopegar*
I vaig caure ben rodó.
Mil de putes de colló!
Això passa per badar!

I lo bo és lo que ve ara:
Acabades de comprar,
Tres panades duia en mà,
I amb aquella '*sopegada*
-Me cag en sa teva estampa!-,
Se n'anaren a rodar!
Lo que cont poc més amunt
És en part particular,
Però crec que també hi ha
Una part des bé comú.
A lo general me duu
Això que me va passar.

Dos anys més han allargat
S'edat de jubilació.
Això és un negoci rodó
Per ses arques de s'estat.
Molts, en tenir aquesta edat,
Passen a vida millor!

Ara haurem de fer feina
Fins a una edat avançada.
Això és una gran putada
Que un no acaba de comprendre,
Per molt que mos vulguin vendre
Que es doblers s'Estat acaba!

Comparat amb sos veïnats
Sempre '*nam* per lo darrer.
Se veu que no ho tenim bé
Amb certes autoritats.
Estaríem més dotats
Amb un batle des PP!

Per tot '*riben* es esquitxos
D'una política bruta.
De pertot surt gent corrupta
Que per satisfer es desitjos
-En es seu cas es "capritxos"-,
Perden tota compostura.

Jo no entenc sa teoria
Que defensa aquesta gent
Quan diu que es tren es dolent.
És segur i no contamina,
Alegra sa nostra vida
I no és contraproduent.

Es de l'Obra Cultural
De fer coses tenen ganes.
No s'aturen de fer actes,
Sempre amb s'objectiu final
De fer que sigui normal
Sa llengua des nostres pares.

Gràcies sobretot a l'Obra
Sa nostra llengua i cultura,
Després d'una dictadura
De mentida i de destrossa,
Han tret es capet defora
D'una mar que era moguda.

Ara hi ha una nova cosa
Que li diuen es *facebook*.
No és només sa joventut
Que s'ha apuntat a sa moda.
Trobaríem en es poble
Molta gent que ja en té un.
També veig autoritats
Apuntades a sa moda.

Si xerram des nostre poble
Dues són molt populars.
Des PSOE afiliats,
Un és home i s'altre dona.

Amb això de "popular",
Un des regidors que he dit
Se degué sentir ferit
I me va contraatacar.

Una glosa utilitzà
Per rebatre es meu escrit.
"Ara m'has deixat fotut",
Llavò li vaig contestar,
"Sa paraula "popular"
Volia dir "conegut".
Ara mateix me disculp
Des meu *modo* de parlar".

Referent *an* es futbol,
Una pregunta vull fer:
Qui és que paga aquest llumer
Que se tuda *ambe* fer sol?
Amb aquest gran descontrol,
Qualque cosa s'ha de fer!

Bativadell com se cuida
Sa joventut llorencina!
Si fa feina tot lo dia
-I *a lo millor* ben feixuga-,

No te pensis que s'atura:
Se'n va a córrer amb una pila!

Ses persones batiam
Posant nomets que un no entén:
Lo que sempre dèiem "tren"
Ara li diuen "tren tram".
Veure com mos complicam
És cosa que a jo m'encén.

Eleccions. Una lectura

Guillem Pont

Si no recordo malament, aquesta és una de les poques vegades en què no tothom es proclama guanyador. Davant el blau generalitzat del mapa (tant a nivell general com illenc) poca cosa hi ha a dir. Però...

Sempre son possibles altres lectures.

Solament es poden comprar dues coses iguals. I unes eleccions mai resulten "iguals"; de banda les circumstàncies de l'entorn, sempre variables, es donen noves aliances i agrupacions... per això tota anàlisi comparativa sempre resultarà relativa. Però amb tot i amb això vegem el que passà a la vila fent una anàlisi comparativa dels vots possibles, entre aquestes eleccions (barra superior) i les de l'any 2008 (barra inferior).

Es detecten varies coses interessants:

a.- El vertader guanyador de les eleccions és l'abstenció. Abstenció de la quan ningú se'n pot apropiar però que crea un repte important per a tots els partits. De quina manera s'enfrontaran, en el futur, al problema de l'abstenció?

Potser estaria bé canviar la llei i que els diputats ho fossin per representació proporcional "de tots els vots possibles". Seria així que es detectaria la vertadera representativitat dels elegits. Us imaginau un parlament amb gairebé la meitat de les cadires buides?

b.- Gairebé tothom guanya. L'abstenció, els nuls, els blancs, el conjunt de partits sense representació local, el PP... Solament perden vots els PSOE (molts) i l'aliança del PSM (pocs). Quines estratègies, a nivell local, es dissenyaran per mantenir o capgirar la situació?

Segurament abans de quatre anys es veuran canvis i nous plantejaments... o seguirà augmentant l'abstenció!

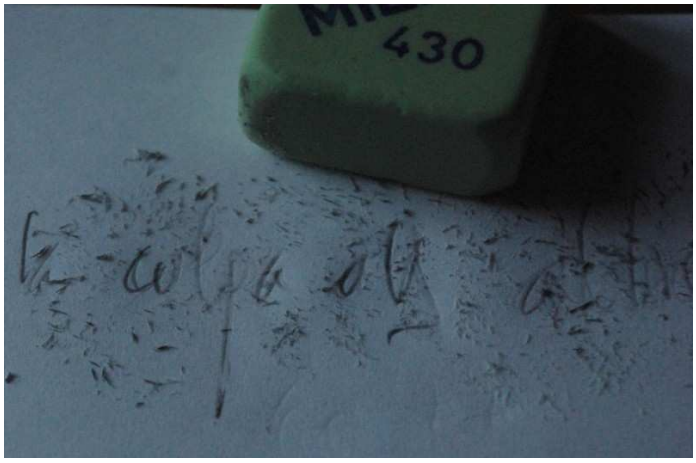

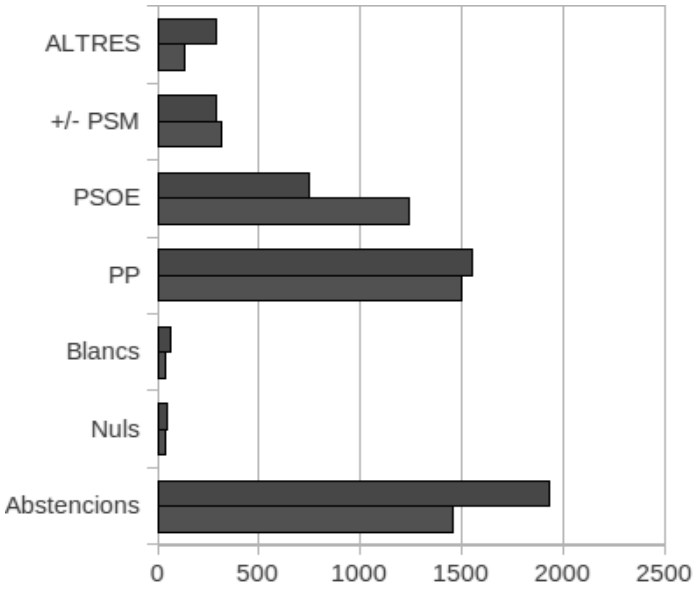

Na Maria "Siula" i en Pedro "de sa Torre"

Guillem Pont

Diu la cultura popular que les maredeus externes són les més apreciades... i, en contraposició, els teòrics de la felicitat assenyalen que un dels camins per arribar-hi és saber apreciar i valorar el que tenim a l'abast, aquestes persones i petites coses que ens volten cada dia... potser assumir aquesta dicotomia forma part de l'ésser mallorquí, la tradicional sornegueria pagesa que es podria interpretar com una manera d'amagar voluntàriament l'ésser.

Qui, trescant, va suggerir la present conversa, va ser en Felip "Blau" que, com qui nou diu res, va assenyalar que ens pocs anys en Pere i na Maria s'havien convertit en referents en el món de l'excursionisme illenc, i per assentar l'afirmació assenyalà: "basta veure com els escolten i els tenen en consideració els altres grups d'excursionistes quan ens veim a les trobades anuals". I tot de banda una cosa coneguda i comentada per tots els Trescadors: "no hi ha manera de repetir una excursió", puix la que és fàcil es pot convertir en llarga i la coneguda es pot orientar per altres paranys...

D'on surt l'afecció a la muntanya?

De la muntanya ets o no ets, comences un bon dia i si t'agrada un poc hi tornes, si no, no.

Els Trescadors neixen a l'any 2005, abans hi havia afeccions diguem-ne més individuals... quan vàreu començar vosaltres?

Pedro: De jove anant a escola per La Salle de Manacor hi havia un "Germà" que ens treia a fer alguna volta de tant en tant, acampades per Lluc i alguna sortida per Pirineus...

Pedro i Maria: Acabats de casar i vist que tinguérem les nines de molt joves, els caps de setmana i els ponts que podíem, agafàvem les "tendes de campanya" i partíem a qualsevol lloc, no hi havia tantes prohibicions i quasi a qualsevol lloc podies muntar i passar un parell de dies. Ja d'un poc més grans, quan elles pogueren caminar un poc més, les sortides varen ésser un poc més de caminar. Al cap d'un temps alguna sortida amb els de l'ajuntament i alguna esporàdica tot sols. L'any 2005, com has comentat abans, na Maria i les nines començaren a anar amb els Trescadors, les nines ja podien aguantar bé les excursions i així partiren, jo vaig començar un poc més tard, després de la temporada de caça (no és que no fos per la muntanya).

Quins eren aquells primers motius?

Tranquil·litat? Desconnectar un poc de la rutina setmanal, gaudir un poc dels llocs meravellosos de l'Illa... passió.

De l'iniciació a ser referents i guies de muntanya. Com es passa d'un lloc a l'altre?

No ens consideram referents ni guies de muntanya. Referents per què? Els indrets sempre han estat allà, només és anar-hi des des d'un lloc o bé per l'altre, per trobar coses noves no poden anar pels camins clàssics, molts de pics s'hi ha d'anar sense camí o bé per camins esbaldregats. Guiatge no, només un grapat d'amics que van d'un lloc a l'altre, el que té un poc d'idea del camí tira per davant.

I de l'excursionisme als torrents?

La qüestió és cercar noves fronteres, Fins on podem arribar? La iniciació als torrents va ser cosa de na Maria, li feia ganes fer un curset de barranquisme, i, per no deixar-la tota sola també "m'hi va apuntar", després del curs el més difícil era integrar-nos dins un grup, cosa que no aconseguírem, ja per falta de coincidències o bé pels grups que normalment no poden ser nombrosos, entre quatre i sis persones com a molt quan és fan torrents amb aigua. Al curs del segon nivell ja era a mi, a qui li feia més ganes seguir avançant dins aquest món. Llavors, gràcies a internet i quatre telefonades, anàrem fent nous amics per anar avançant.

Com definiria la vostra situació avui en relació a la muntanya, Pedro?

Un espai per gaudir i conservadora, intentar no deixar petjada per on es passa.

I tu, Maria?

Acollidora i relaxant, un lloc on només ets tu i l'entorn que t'envolta.

Quina seria l'experiència singular que més recordau.

Maria: La primera vegada que vaig fer vivac. Sempre abans havíem dormit dins tendes i aquesta vegada estàvem fent la travessa d'Andratx a Pollença i el lloc elegit per passar el vespre va ser la Mola de son

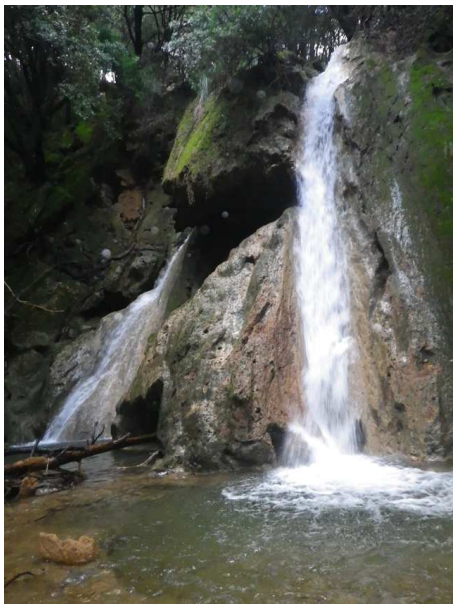

Pacs. La nit era freda, un parell de dies abans havia nevat i la temperatura voltava els 3 graus. La sensació de passar la nit al ras va ser inoblidable.

Pedro: La sensació d'altura a les parets de muntanya, quan escales o baixes per un salt, arriba un punt on no veus la diferència entre la paret i el sol, l'entremescles, és a dir, no veus el terra on és.

I la que heu passat mes pena?

Pedro: Al Salt de Son Nebot, no per jo, sinó pels altres. El primer pic que el vaig fer vaig anar-hi tot-sol (cosa que no s'ha de fer mai), però vaig passar gust de fer-lo, fent aturades per intentar treure una fotografia un poc bona i gaudir de les vistes. Ja el segon pic que vam anar-hi érem set (si mal no ho record) i vaig passar una penada pels altres, la veritat que és un bot que escarrufa...

Maria: El salt de son Nebot. Estar penjada a un volat amb 150 metres baix meu, sense veure on m'havia d'aturar i no sebre si seria capaç d'aturar-me i fer el passamans a 100 metres d'alçada a una paret totalment vertical, l'adrenalina es va convertir en inseguretat i per uns minuts vaig passar una penada. La segona vegada no va ser igual, però l'adrenalina va estar present durant to el bot.

Què vos ha aportat aquesta afecció a la muntanya?

Maria: m'ha ajudat a descobrir-me a mi mateixa, saber on són els meus límits i les ganes de superar-me. El més important que m'ha aportat són les múltiples amistats. Companys que tal vegada a la vida rutinària no tenim res en comú, però que compartim una cosa molt important la passió per la muntanya.

Pedro: Un món on tots som iguals. Amistats, com bé diu na Maria, de tots el indrets de Mallorca i, sobretot, esperit de superació d'un mateix.

Pedro: Coneixements per caminar no n'han de mester, basten unes bones cames i tenir poca peresa, per no dir gens. Amb un bon mapa i una brúixola dins Mallorca no hi ha problemes per poder sortir-ne de qualsevol situació, sempre i quan no s'enfilin a se-gons quins llocs.

Pedro: Diferències en aquests anys només ni ha una, de cada sortida que intentam fer (algunes no surten a la primera) ens posam el llistó un poc més alt per veure si el superam, així, poc a poc al llarg dels anys hem arribat a un nivell que no ens pensàvem mai aconseguir, però com he comentat abans, si no tens peresa de fer les coses sempre te'n ensurts..

Maria: El coneixement del lloc és un gran avantatge i una seguretat a l'hora de fer les excursions. I, com diu en Pedro, la diferència que veig són les ganes de superació personal i de conèixer més llocs, camins, passos, torrents...

Des de la vostra experiència quines orientacions donaríeu als principiants?

Gaudir de la muntanya dins les vostres possibilitats, no hi ha coses impossibles de fer, només és fer-les d'una manera o l'altra, sempre amb un punt més alt del que cal de seguretat, abandonar si no és veu fiable; sempre hi ha dies per tornar-ho provar. Cercar informació de la ruta o l'activitat que es vulgui fer, de forma prèvia i, sobretot, ser respectuosos amb l'entorn i no deixar rastre per allà on es passa..

En el correu adjunt a la tramesa de la conversa insisteixen en què no són referents de res, que els agrada anar d'excursió però que no tenen res d'especial que requereixi una conversa i que dins el poble hi ha molta gent més experimentada en el tema muntanyenc. Particularment m'agrada que pensin i sentin d'aquesta manera, puix partesc del convenciment que solament des de la modèstia i el realisme es pot avançar. Però puc testimoniar, com molts d'altres, el seu creixement i evolució: des del món de la fotografia al coneixement de la llengua, des de la recerca constant de nous camins i paisatges a la introducció del barranquisme, des de la seva relació amb gent professional de la muntanya a la cura i atenció de tots els detalls perquè el grup se senti atès...

Potser hi ha altre gent coneixedora de la muntanya, i més converses a fer... però, sens dubte, l'evolució i aportacions d'aquesta parella resulten ben singulars.

Desaprendre

La reflexió de l'altre dia a "Merda pereta!, relativa a la tendència generalitzada a destacar i remarcar els defectes o les coses negatives sobre les virtuts, em porta a una pregunta més general.

Partint de la base que tot és millorable i encara més el meu pensar i fer.

Quines coses del meu fer habitual hauria de modificar?

Del que tenc interioritzat, què vull desaprendre?

Quina borra em fa nosa?

Aplicant el conegut símil de la pedra i l'escultura, quines llenques de la meva pedra hauria de llevar per arribar a esculpir el ser que vull ser?

GP.

La Guerra

Pau Quina

Mirau que no n'he viscuda mai cap (i Déu me'n salvi), i, en canvi, sempre m'he sentit atret pels textos i films que reflexionen sobre la guerra. No és que la trobi atractiva (tot el contrari), ni que sigui un entusiasta dels uniformes militars o de les armes, ni que em fixi gaire en les estratègies per derrotar l'enemic... A mi el camp que m'atreu de la guerra és el psicològic, ja que és en les situacions límits (i la guerra ho és) que l'esser humà mostra la seva naturalesa més profunda. Per mi és un marc on es descobreix que la nostra humanitat i civilitat es poden posar en dubte. Per això qui no l'hem viscuda cal que ens hi aproximem d'alguna manera (a través del cinema, llibres, articles, a l'escola...) per, precisament, saber què provoca i lluitar perquè no es torni a produir a cap indret.

La traïdoria, la maldat, les enveges... surten durant una guerra, i la barrera entre bons i dolents se difumina. Jo sempre he considerat que abans d'una batalla hi pot haver (i no sempre és així) bons i dolents (per exemple, un govern il·legítim oprimidor i un altre exèrcit que intenta alliberar el poble d'aquest règim), però una vegada començat el combat, ja no existeix aquesta distinció. Per exemple, és el cas dels republicans que tenien la legitimat democràtica, però una vegada en batalla feren coses també ben dolentes (recordem el trist episodi de Son Carrió). Igualment, si revisam la història de Berlín: The Downfall, 1945, d'Antony Beevor, observam com els teòricament bons, els aliats de la Segona Guerra Mundial (en aquests cas eren soviètics) van acabar violant centenars de dones alemanyes.

Però més que parlar-ne jo, crec més adequat i necessari que qui ha viscut la guerra de prop, no com jo, ens relatin què és realment i que així deixin testimoni a la societat futura del que no cal fer.

Primer començarem amb un poema trist del valencià Vicent Andrés Estellés, que resumeix molt bé el que deixa un guerra: morts.

CRIT I NIT

Les famílies de dol per a tota la vida.
La guerra, la postguerra... Recorde aquella mare
que no li varen dir que el fill havia mort
en el front de Terol: simplement li digueren
"ha desaparegut". I va passar la guerra
esperant el seu fill. I va acabar la guerra
i esperava el seu fill. I va parar la taula,
li va posar també llençols nous en el llit,
i esperava a la porta. No ha sabut res del fill.
Morí? No s'ha sabut. Sols, desaparegut.
Es va tancar en casa amb pany i clau. Recorde
els seus crits. Els veïns tocaven a la porta,
i no obria la porta. On estava el seu fill?
Si fou mort, on fou mort? Oh, coses de la guerra!
Qui va a saber això! Les famílies de dol
per a tota la vida. La guerra, la postguerra...

Per acabar, us pos unes duríssimes declaracions del premi Nòbel de literatura alemany, Günter Grass, que deixa ben clar en què et converteix una guerra: "Jo no vaig moure cap dit per ningú, ni tan sols vaig fer preguntes. Mataven gent que coneixia o els se'n duien a camps de concentració i jo mirava cap a una altra banda. Se n'adona? Aquest és el dolor més gran que tenc, no m'abandonarà mai".

Frase del mes: "La guerra no instrueix, ni alimenta la virtut, ni suggereix models de comportament humà correcte. Si al final d'una història de guerra us sentiu edificats o si sentiu que una partícula de rectitud s'ha salvat de la devastació a gran escala, significa que heu estat víctimes d'una mentida. No hi ha la més mínima rectitud. No hi ha virtut." (Tim O'Brien, al seu llibre *Les coses que duien els homes que lluitaven*, després de la seva experiència com a soldat a Vietnam).

Seguim amb aquestes imatges antigues que m'anau enviant de tant en tant. Aquesta vegada toca una foto que m'ha deixat n'Antònia Brunet sobre la Guerra Civil i una altra de na Catalina "de sa Torre" amb les seves amigues.

Començam amb la foto de la guerra. Concretament és del Front de Saragossa (1936-37) i el que apareix dret somrient és en Jaume Brunet, *Busco* (que al cel sia), pare de n'Antònia. Els companys que estan davall seu, amb les metralletes, són peninsulars que desconeixem.

A l'altra foto observam un grup d'amigues ben alegres. A dalt , d'esquerra a dreta: na Pasita, Úrsula "de sa Central", Rosario Tur, Catalina "de sa Torre", Magdalena "des Forn". Al mig, també d'esquerra a dreta: Sebastiana "Pisca" i Aina "Murera". Finalment, a baix, també d'esquerra a dreta: Antònia "Corneta", Francsica "de can Parrino", Úrsula "des Forn", Magdalena "Pisca". La estampa deu tenir perfectament uns seixanta d'anys.

Pau Quina

"Els Tres Mils"

Diumenge 16 d'octubre. Arribam a les 07:45 hrs. al carrer Lepanto. Uep! Hi ha dos autocars, quasi ens equivocam i pujam al dels futbolistes però no, el nostre està un poc més enllà. Quan hi som tots, partim cap a la Serra.

A l'excursió d'avui, "Els Tres Mils" (sa Rateta, na Franquesa i l'Ofre), l'autocar ens deixa a l'embassament de Cúber, que ens fa un poc de llàstima, perquè està amb un nivell molt baix, ja que fa molt de temps que no plou.

Partim a caminar i ens disposam a pujar el primer dels tres cims, la Rateta. Baixam pel torrent d'Almadrà fins al camí de nevaters, des d'on començam a pujar. La pujada té unes vistes espectaculars, tot i que és bastant empinada i pedregosa, també l'anam trobant molt ben assenyalada per fites. A l'arribada al cim les vistes milloren i tenim una bona perspectiva del recorregut que ens queda, veient quasi en fila els altres dos mils, na Franquesa i l'Ofre.

Bé, una estoneta de contemplació i després ens encaminam cap a na Franquesa. Ho feim per damunt la cresta de la muntanya, que continua sent molt pedragosa i amb poca vegetació, tot i això la tirada entre els dos cims se'ns fa curta. Una nova aturadeta i reprenem la caminada cap a L'Ofre que, a diferència dels altres dos, té vegetació fins quasi a dalt i això ens fa la pujada diferent i molt agradable. Aturada i contemplació de rigor per baixar i arribar al Coll de l'Ofre creuant-ho en direcció al pas de l'Encletxa cap el Portell de sa Costa. En arribar-hi la gent ja té ganes de dinar i aprofitam el moment per fer-ho.

Després d'un bon tiberi decidim fer dos grups, un primer que anirà per la Coma de son Torrella arribant a la carretera, on els espera l'autocar per dur-los a Fornalutx i trobar-se amb el segon grup, que mentrestant anirà pel Portell de sa Costa, des d'on baixa un camí molt empinat i amb no massa bon estat, però que permet gaudir d'unes vistes privilegiades del poble.

Una horeta i mitja de baixada i ja som a Fornalutx. Reunió amb el primer grup, i tots plegats disfrutar d'un cafetet amb repòs a la plaça.

Arriba l'hora de tornar i, dins l'autocar, repassar tranquil·lament un dia d'excursió complet i del tot profitós.

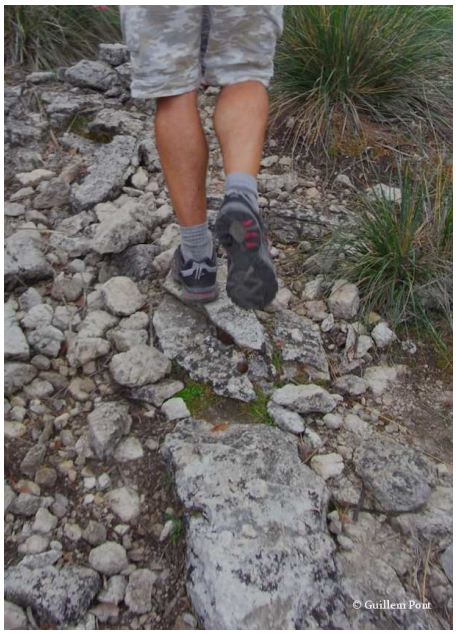

Joan Caldentey

ELS TRESCADORS
Sant Llorenç des Cardassar

NA BURGUESA

18 de desembre de 2011

Sortida: a les 8h del carrer Lepanto
Guia: Joana Gomila
Dificultat:
Preu: 11€
Inscripcions: del 4 al 15 de desembre, indicant nom, llinatge i excursió al compte de:
Sa Nostra 2051-0141-91-1070001854

Informació:
telèfons - 971 838 069 – 626 334 578
correu - elstrescadors@gmail.com

elstrescadors.blogspot.com

Les fosses de la Guerra. On són els llorencins?

Josep Cortès

Davant una trentena grossa d'assistents, el dia 8 de novembre l'OCB va organitzar una taula rodona per donar notícia de la publicació del primer volum de «Les fosses de la repressió a Mallorca», a cura de l'Associació per a la recuperació de la Memòria Històrica. Els contertulians varen esser Jaume Morey, Antoni Tugores i Josep Cortès, que exposaren els seus treballs de cara al segon volum, que inclourà les fosses del terme de Sant Llorenç.

Jaume Morey, catedràtic de Llengua Catalana a l'IES d'Artà i investigador, explicà la seva feina en el terme del seu poble, que inclou la troballa de tres cossos en el coll d'Artà, just al límit amb Sant Llorenç, per la banda de sa Fontpella; probablement pertanyen a tres artanencs assassinats durant la Guerra Civil.

Josep Cortès parlà de les fosses de Son Carrió: la del cementeri, que conté centenars de soldats republicans morts durant l'expedició de Bayo, i les dues del camí dels Molins, amb 7 soldats que perderen la vida a la batalla de Son Carrió Vell. També parlà dels llorencins assassinats i dels soldats que moriren en els fronts de la Península i Portocristo.

Antoni Tugores, periodista i escriptor, que ja ha publicat diversos llibres relacionats amb la Guerra, va exposar les seves investigacions sobre les fosses de Manacor -el cementeri vell i Son Coletes-, ja incloses en el primer volum, i la de Sa Coma, on els republicans establiren el seu comandament i deixaren centenars de víctimes enterrades dins l'arenal de Sa Coma.

Després de les exposicions s'obrí un torn d'intervencions del públic i la vetlada acabà amb un corprenedor silenci, sense que ningú gosàs fer mamballetes.

un parell de coses
botiga-taller de patchwork

CLASSES DIARIES: MATINS I HORABAIXES
TALLERS DE DECORACIÓ DE NADAL A PARTIR DE NOVEMBRE
VENDA DE TELES I ACCESSORIS PER PATCHWORK
OBJECTES DE REAGL AMB TELA
Carrer Major, núm. 27 - Tel. 971 569354
Sant Llorenç

Demografia

DEFUNCIONS

* Dia 2 de novembre va morir a Sant LLorenç en Martí Esteva Jaume, que vivia al Carrerillo. Descansi en pau.

* El dia dia 9 de novembre va acabar la seva vida a Sant Llorenç n'Antoni Massanet Galmés, viudo, de 94 anys. Vivia al carrer de la Mar. Al cel sia.

Jeroni Llambias

Marxa pel tren de Llevant

Josep Cortès

Amb un cel color de panxa de somera i una aigua que, sense esser de bombolla tampoc no es podria qualificar de boirí, el dia 6 d'octubre va tenir lloc la "VIII Marxa pel tren de Llevant", organitzada per tots els col·lectius que estan a favor d'acabar les obres de les vies del tren i restablir la línia de Manacor fins a Artà, amb el perllogament fins a Capdepera i Cala Rajada.

La trobada, que inicialment havia d'esser a l'aire lliure al final s'hagué de fer a cobri, al poliesportiu de Son Servera, i va comptar amb la participació de gent de Sant Llorenç, Son Carrió, Sa Coma, Manacor, Artà, Capdepera, Cala Rajada i Son Servera, a més de la d'altres pobles de la contrada i també de Ciutat.

Entre els assistents poguérem veure diversos polítics d'esquerres, que es volgueren sumar a la manifestació: Pere Sampol, Miquel Ensenyat, Gabriel Vicens, David Abril, Antoni Vergera, Joan Font i Gabriel Barceló, del PSM; Miquel Rosselló, d'Iniciativa-Verds; Francina Armengol, Cosme Bonet, Antoni Manchado, Isabel Oliver i Mercè Amer, del PSOE; Eberhard Grosske i Manel Carmona, d'Esquerra Unida, a més dels batles dels pobles afectats: Mateu Puigròs, de Sant Llorenç, Jaume Alzamora, d'Artà, Rafel Fernández, de Capdepera i Josep Barrientos, de Son Servera. Dels partits de dretes no en vérem cap, ni tan sols Antoni Pastor, batle de Manacor.

A l'acte, amenitzat per diversos grups de xeremiers i de tamborers, hi assistiren unes 2.500 persones, segons dades de la policia municipal de Son Servera, i va acabar amb la lectura d'un manifest per part de diversos membres de la Plataforma pel tren: Antoni Nicolau, Marisa Rojas, Pep Alvarez i Lluís Gili. Vet-lo aquí:

"Què, com estau de cansats? No m'estranya que estigueu esclatats: ja fa 14 anys que caminam! Fer 14 anys, sol ser un motiu d'alegria per a qualsevol col·lectiu, però fer 14 anys que demanam el mateix, no és per estar contents. I més després de llegir tantes mentides com hem llegit aquesta darrera setmana sobre el tren.

Quan toca llegir el manifest, tothom espera que s'expliqui el motiu de la reivindicació. Què us hem de contar? Tots els que som aquí ho tenim ben clar, però si ho hem de repetir, ho repetirem les vegades que faci falta fins que els governants ens facin cas:

-El tren és un dret dels ciutadans, no un caprici.

-A qualsevol país d'Europa, per complicada que sigui l'orografia o densa la població, és possible la vida sense cotxe. A Mallorca, no ho és.

-El ferrocarril és el transport públic per excel·lència. Cap altre mitjà de transport és igualment sostenible, ni ambientalment, ni socialment, ni econòmicament, diguin el que diguin els qui escriuen o parlen al dictat dels qui comanden.

-El transport en vehicle privat és una de les principals fonts d'emissió de diòxid de carboni, responsable del canvi climàtic. Aquí no tenim altra opció de transport.

-Un tren no fragmenta el territori, el tren no fa diferències: gent de qualsevol edat, classe social, condició física, amb alguna discapacitat, un fadrí o una família nombrosa… tots poden anar en tren.

-El tren ens fa més sociables: dins el tren es pot participar d'una conversa, admirar el paisatge, parlar amb el veïnat, dormir o llegir.

-Arribar a la feina després d'un embús i la mateixa història de sempre per trobar aparcament no ens ajuda a començar bé la jornada. I no hi podem arribar d'altra manera.

-El tren és un transport segur. La mortalitat a les carreteres assoleix cada any unes xifres que escarrufen. I per molt que les desdoblem o "autopistem", mai no seran tan segures com un tren. I que no ens diguin que les carreteres no costen doblers! Tant per fer-les com pel seu manteniment!

-Als pobles que estan comunicats per tren, es crea més activitat econòmica …

Necessitau més motius per justificar la demanda d'un tren?

Escoltau bé: no es tracta només de fer arribar el tren a Cala Rajada. El tren és necessari i beneficiós per a tota Mallorca. Volem el tren a Cala Rajada, i després a Llucmajor, Santanyí, Felanitx i molts altres pobles. Volem una xarxa de tren a Mallorca que ens comuniqui de bon de veres!

Això que vos he llegit fins ara era del manifest de l'any 2008. Res ha canviat del nostre plantejament, el nostre pensament és ben vigent, però ara hem d'afegir-hi una sèrie d'idees que volem compartir amb vosaltres:

Dia 29 de juliol de 2011 el conseller de Mobilitat anuncià la suspensió de les obres de la línia del tren Manacor-Artà-Cala Rajada, unes obres que tots sabeu estan executades en gran part.

A la reunió mantinguda amb els batles, més de dos mesos després de l'anunci de la suspensió, no va ser capaç d'explicar-los aquesta decisió sinó apel·lant a la manca de doblers quan hi ha un conveni amb el Ministeri de Foment, publicat al BOE de 18 de febrer de 2009 que estableix 443 milions d'euros, per cert, menys d'un 1% de les quantitats que l'Estat ha gastat ala Península(més de 55.000 milions d'euros en quilòmetres d'AVE).

Renunciar a aquesta infraestructura, el tren de llevant (Manacor-Artà-Cala Rajada), és una decisió errònia, poc meditada, i que augmenta el desequilibri territorial de l'illa.

Errònia perquè sols hi ha una decisió pitjor que cobrir una necessitat: començar-la i deixar-la aturada. Deixar a mitges una infraestructura suposa tudar els doblers de la inversió feta i incrementar-ne el cost final quan es reprengui.

Poc meditada. No pensada. Sense haverla inclosa en cap programa electoral ni municipal ni autonòmic. Decidida per sorpresa sense comptar amb cap dels sectors afectats. Fins i tot les associacions hoteleres de la zona ja han manifestat el seu rebuig a aquesta aturada i el seu compromís favorable al restabliment de la línia ferroviària.

Finalment, aquesta decisió augmenta el desequilibri territorial de Mallorca, mostrant el desconeixement de l'illa que tenen seus governants, margina i converteix els ciutadans de Llevant en uns ciutadans de segona categoria, mantenint-nos aïllats dels recursos i serveis bàsics (sanitat, educació) i de lleure.

Quan totes les grans despeses dela Comunitat Autònoma es destinaran a infraestructures de Palma: segon cinturó, Palau de congressos i Platja de Palma, no podem permetre que es renunciïn a doblers aprovats i que vénen de Madrid, ni podem callar quan el conseller de Mobilitat ens parla que a canvi de tren tendrem vies verdes… Ja hi són les vies verdes, les vies per circular a peu, a cavall o en bicicleta ja formen part del projecte d'aquest tren. Abans de parlar s'han d'informar.

Volem el tren de Llevant per necessitat: perquè no tenim cotxe, no en volem tenir o no tenim edat per conduir-lo.

Volem el tren de Llevant per comoditat i seguretat: sabem que quan anam dins un tren no hem de preocupar-nos dels perills de la carretera i podem llegir, dormir o parlar.

Volem el tren de Llevant per sostenibilitat: el tren és el mitjà de transport ecològic per excel·lència.

Volem el tren de Llevant per l'activitat econòmica que genera.

Volem el tren de Llevant perquè consta com a prioritari al Pla de transports del 2006 aprovat per unanimitat del Parlament de les IllesBalears.

Volem el tren de Llevant perquè els doblers hi són i no volem que es perdin!

I per això demanam:

-Que es reprenguin les obres del tren Manacor-Artà-Cala Rajada.

-Que s'exigeixi el compliment del Conveni ferroviari de la línia Manacor-Artà-Cala Rajada.

-Que es renegocïin amb el Ministeri de Foment les aportacions anuals.

-Que es faci un calendari real per a la finalització de la línia fins Artà i la continuació fins a Cala Rajada.

Fa molts d'anys que demanam que el tren arribi. Tenim raons i arguments. Els doblers hi són. La comarca és un clam per al tren. Per això tornam a ser avui aquí després d'haver fet aquesta 8a marxa pel tren.

No volem més excuses.

No volem més mentides.

Volem el tren, ja!

Estam en marxa i seguirem en marxa per demanar que el tren: es posi en marxa, ja! VIA LLIURE AL TREN!!!

Cridem tots: EN MARXA JA! via lliure al tren!!!"

En haver acabat, als voltants de les dues del capvespre, els participants que portaven pa-a-taleca varen quedar a dinar.

Toni Nadal

PUIG NEGRE DE SES VOLTES

El 29 d'octubre, la Gent Gran caminadora anàrem al puig Negre de ses Voltes. Malgrat les previsions meteorològiques adverses i d'un cel poblat de núvols amenaçadors, puntuals com sempre, unes trenta persones partírem a peu des de la plaça a les deu, posant rumb a les escoles i camí de ses Planes. A un quilòmetre després de passar ses Voltes, a cinc quilòmetes de la nostra partida, seguint el camí de sa Begura a l'esquerra ens trobam el puig Negre. Al peu de la muntanyeta, a una caseta molt ben arreglada, ens reberen els seus amos, Joan Santandreu i na Tonina la seva dona. Mentre descansàvem una mica de la llarga caminada, anaren arribant els cotxes dels que no poden fer el trajecte caminat però no volen perdre's aquestes reunions foravileres. Era prest per dinar, gairebé tots vàrem estar d'acord en fer una volta fins al cim del puig. Així que la majoria, inclosos els que havien arribat amb cotxe, agafàrem el camí de l'empinada pujada; alguns van haver de fer un descans en el camí, però tira tira anaren arribant. Una vegada a dalt, vàrem tenir temps per descansar, i em va venir a la memòria una estrofa de l'himne de "Els Trescadors" que diu: En arribar al cim i el paisatge contemplar, de cop ens fa oblidar el que per pujar sofrim. Amb les cames descansades i les nostres retines plenes a vessar del paisatge que als nostres peus s'estenia com a catifa de múltiples colors, emprenguérem el camí de baixada cap a les cases, amb la satisfacció del deure complit. Allà dinàrem de pa-a-taleca, com és costum, i també gaudírem de l'hospitalitat i moltes més coses que ens oferiren els amfitrions i els seus fills, que també varen voler estar presents en aquesta memorable ocasió. Amb l'agraïment dels presents, de la junta directiva i la meva gratitud personal a la família Santandreu Sureda, deixam el puig Negre i abordam el camí de retorn al poble.

P.D. Les amenaces de pluja es quedaren en això, solament amenaces, el bon temps ens va acompanyar durant tota la jornada.

DIJOUS BO

Cagondena, saps que vàrem riure!! Gràcies a Déu que a la televisió sempre van escassos d'espai i de temps i no posen tot el que graven, que sinó..., hagués estat gros. Bé, perdonau, vaig a començar pel principi. El dijous dia 17 de novembre, la Gent Gran de Sant Llorenç havia organitzat una excursió a la fira gran d'Inca, la qual és coneix com a Dijous Bo. (No sé perquè, però fa uns quants anys que sempre cau en dijous, enguany també). Eren un poc abans de les nou, esperàvem l'autocar i... primera sorpresa: La presidenta es va presentar amb dues senyoretes, una portava un micròfon a la mà amb l'anagrama de IB3 TV i l'altra sense previ avís va començar a filmar amb la càmera que portava a l'espatlla, mentres la primera feia preguntes a tothom. Ens varen acompanyar en l'autocar durant tot el camí, us asseguro que el trajecte se'ns va fer curt, resàrem, cantàrem i vàrem dir les mil i una ximpleries davant la càmera, riguérem per les butxaques. Quan arribàrem a la capital del reiguer, la nostra presidenta va obsequiar l'entrevistadora amb un exemplar del seu llibre "Una experiència sana". Al poc temps es varen acomiadar de nosaltres les reporteres, ja que havien d'agafar el tren, arribar als estudis d'IB3 i muntar el reportatge per posar-lo en antena en el programa *Crònica d'avui*.

De la fira, poques coses puc explicar que

ja no sapigueu, no sóc el més indicat per lloar o criticar una fira, totes em semblen iguals, com més grans i concorregudes són menys m'agraden. Hi havia tractors i molta gent, animals i molta gent, sabates i molta gent, havia de tot i fins i tot molta gent.

Després anàrem a dinar a Son Sant Martí, on també hi havia molta gent, però allà almanco cadascú té la seva cadira i fan un arròs brut que diu tornem-hi torna-hi. En una paraula, riguérem molt amb la televisió, caminàrem molt (compràrem poc) a la fira, vàrem menjar i ballar molt en el restaurant, va ser una diada completa.

LES VERGES

El 21 d'octubre, festivitat de santa Úrsula, celebram el dia de les Verges, per commemorar el que ens explica la història sobre aquesta santa i màrtir.

La història, que amb certesa no se sap si és real, té múltiples variants, com és habitual en aquests relats. Un d'ells, potser el més conegut, relata els fets d'aquesta manera: Corria el segle IV quan un rei de Britània (Anglaterra) va prometre la seva filla Úrsula en matrimoni a un alt personatge de la noblesa del país. El seu futur espòs era pagà i Úrsula cristiana, i no estant conforme amb tal matrimoni, va demanar i va obtenir un període de tres anys per poder peregrinar a Roma. Amb ella viatjaren deu companyes més. De retorn de la seva peregrinació i en arribar a l'actual Colònia, a Alemanya, caigueren en mans dels bàrbars huns, seguidors d'Àtila (406-453) del que es deia que per on trepitjava el seu cavall, no tornava a créixer l'herba.

Úrsula i les seves companyes es negaren en rodó a les pretensions dels bàrbars, per la qual cosa els salvatges enfuriats, les mataren a totes. Úrsula i les seves companyes varen morir màrtirs per defensar la seva virginitat i seria elevada als altars com a santa Úrsula.

I per no perdre el costum la Gent Gran ho celebram amb una bona bunyolada i un bon ball. Amb gran assistència de socis passàrem una vetllada entretinguda i amena. Menjàrem pa amb oli, bunyols amb sucre o amb mel i acabàrem la nit ballant. Molts d'anys a totes les Úrsules i a totes les verges.

ACTIVITATS PREVISTES

* Diumenge 11 de desembre, dinar de Nadal amb excursió comercial. Desdejuni, presentació de productes, dinar i espectacle, a la Parra de Porto Cristo o en El Paso de S'Illot (sense confirmar). Menú: Sopa de Nadal, Indiot i postres. Preu amb un regal per persona inclòs 20 •. Places limitades.

* 31 de desembre, festa de la Nit Vella a Son Sant Martí. Aperitiu, Sopa de Nadal, Porcellla rustida, postres, cotillón, ball, xocolata amb ensaïmada i transport inclòs 58•.

* Dia 14 de gener, torrada de Sant Antoni, a la plaça de l'església, per a tothom, organitzada conjuntament per la tercera edat i el Sobreposat de Sant Antoni. A les 20 h. presentació de les noves caretes dels dimonis i assaig dels goigs de Sant Antoni. Venda de tiquets en la tercera edat fins al dia 12. Preu 4 •.

Dèiem

Tomàs Martínez

FA TRENTA ANYS

Destacava d'aquest número de Flor de Card una entrevista amb en Mateu Moll, regidor de cultura de l'Ajuntament.

Jaume Santandreu, fa trenta anys, escrivia un article titulat "Paràbola escatològica des de la marginació" que avui podria tornar a signar.

La biblioteca havia començat la seva tasca i en Pere Josep Llull oferia la visió que en tenien els infants.

A la pàgina 19, un acudit que feia referència a un problema molt seriós que es visqué a Espanya: el virus de la colza. El ministre Sancho Rof dient *"El virus de la colza es un bichito que muere inmediatamente con el simple contacto del suelo"*.

FA VINT ANYS

Número 177 de la revista. A la portada el següent titular: "L'amo en Pere Antoni ha complit el segle".

Les primeres pàgines de la revista anaven destinades a parlar de reformes: la de la plaça i la de l'Església. A continuació tres pàgines dedicades a l'amo en Pere Antoni, "Pisca", amb motiu de complir els 100 anys. Les pàgines centrals estaven destinades a presentar els projectes presentats per a la reforma de la Plaça Nova.

FA DEU ANYS

Número 287 de la revista. A la portada dues fotografies amb els efectes del temporal.

Una notícia sobre una conferència sobre la nova moneda que havia d'entrar en circulació a partir del 1r de gener ens fa pensar que se l'haguessin pogut estalviar (al canvi de moneda).

Les pàgines centrals de la publicació anaven plenes de fotografies que demostraven el mal que havia fet la tempesta d'aigua i vent del 10 i 11 de novembre: senyals de trànsit en terra, arbres caiguts, ...

Guillem Pont, a la darrera pàgina, parlava dels pins que havia vist a la passada Marxa pel Tren; no, no la de fa un mes, la de fa deu anys.

Notes històriques de Sant Llorenç

Ramon Rosselló

En el número corresponent al mes de juny de 1916, la revista "Explorador Mallorquín", referent als exploradors de Sant Llorenç diu: *"Muy buenas excursiones van verificando aquellos queridos jóvenes. El pueblo se va convenciendo de los inmejorables resultados de aquellos centros parroquiales y Oratorio Festivo, y hace augurar un gran y beneficioso desenvolvimiento"*.

Dia 5 de maig, uns 425 peregrins de Sant Llorenç visiten el santuari de Lluc.

Dia 16 d'octubre, "La Almudaina" reprodueix a la primera plana una gran fotografia del nou bisbe de Mallorca, Rigobert Domènec, amb una orla: a la part inferior esquerra hi ha un escut de les quatre barres d'Aragó, i a la dreta l'escut de Mallorca amb les barres i el castell de l'Almudaina. Els dies successius, el bisbe fou visitat pels rectors de les parròquies de Ciutat i la part forana, entre els quals hi anà el rector de Sant Llorenç, i també el bisbe rebé la visita de les comunitats religioses.

Dia 9 de novembre, el diari publica la relació de donatius fets per aixecar un monument a honor del bisbe Campins al santuari de Lluc. Hi ha la relació de les persones de Sant Llorenç, començant pel rector Jaume Pasqual amb 5 pessetes, el vicari Pere Santandreu 2 pessetes, el prevere Joan Galmés 1 pesseta, i acaba la relació amb Bartomeu Mira, que ha donat 15 cèntims. Dies després sortí publicada la relació dels donatius de Son Carrió, començant pel vicari que ha donat 2'50 pessetes.

Dia 4 de gener de 1917, "La Almudaina" anuncia que dia 6, a Sant llorenç, hi haurà la representació de l'obra "Els Reis" a càrrec d'una companyia d'aficionats del poble. La setmana passada morí Antoni Ballester, director de la banda liberal.

Dia 5 de gener, el "Correo de Mallorca" anuncia que demà, dia 6, un grup de joves de Sant Llorenç escenificaran l'obra titulada *L'Adoració dels Reis Magos*.

Dia 20 d'abril, "La Almudaina" comenta l'acte de benedicció de la bandera dels exploradors. Han cantat l'himne dels exploradors espanyols. Hi havia una representació dels *boys* de Palma, 30 *boys* de Binissalem, que han estat acollits en cases particulars; més 70 *boys* de Manacor amb la seva banda de música, tots els quals s'han afegit a aquest acte de benedicció de la *"enseña de la Patria"*. Hi hagué molta animació en el carrer Major, es tocà la *Marxa Reial*, i es pronunciaren discursos.

Dia 17 de juliol, el "Correo de Mallorca" comenta la desgràcia ocorreguda a Son Galta, del terme de Sant Llorenç des Cardassar: l'obrer Jaume Sureda Sancho treballava en les obres de la via del ferrocarril i li ha esclatat un barrobí que l'ha ferit greument, i altres obrers també han estat ferits. L'accidentat fou assistit pel metge Miquel Nebot i després fou traslladat al seu poble de Son Servera, on morí.

Dia 9 d'agost, la crònica anuncia el programa de les festes de Sant Llorenç. Dia 9, a les 7 del matí, els exploradors recorreran els carrers més cèntrics. El vespre es cantaran completes a l'església, després hi haurà revetla i ball de pagès amenitzat per la música. Dia 10, a les 5 de la matinada, diana per la banda dels exploradors. A les 9'30 ofici solemne, predicant el sermó mossèn Antoni Artigues, de Felanitx, (predicador del rei Alfons). A les 11, corregudes d'homes i cavalls. A les 4, ball. A les 9 del vespre, amollada de globus, coets, i focs artificials, amenitzat per la banda de música local. Una semblant crònica fou publicada per "La Almudaina" afegint que en el concurs de balls es premiarà la parella que balli millor els boleros.

Dia 15 de setembre, "La Veu de Mallorca", setmanari defensor de la cultura i la unitat de la llengua catalana, diu que la delegació estadística de Ciutat no té res a veure amb el desbarat d'anomenar San Lorenzo de Descardazar a Sant Llorenç des Cardassar, perquè precisament protestà a la direcció general, i li respongueren que l'autor del cas era la societat geogràfica de Madrid. Que consti!

Dia 15 de juliol de 1918, "La Veu de Mallorca" dedica un número especial a Maria Antònia Salvà, on sortí publicat l'article "Visió", signat per mossèn Salvador Galmés.

Dia 24 de gener de 1919, "La Almudaina" publica una crònica de Sant Llorenç comentant que amb motiu del vot fet pel poble a sant Sebastià si cessava el grip, els dies 18, 19 i 20 s'ha celebrat un tridu a la parròquia, amb gran concurrència de gent i els membres de l'Ajuntament, el qual ha volgut agrair el bon comportament del rector durant l'epidèmia, dedicant-li un carrer cèntric amb el nom de *Rector Pasqual*. Aquest prevere ha assistit els malalts i ell mateix col·locava els difunts en el taüt i els portava al cementeri. A l'acte de descobrir la làpida actuà la banda de música local i la banda de tambors i cornetes dels exploradors. D'aquesta manera, el batle Francesc Tous ha volgut manifestar-li l'agraïment de tot el poble. En la col·lecta feta durant la missa, s'han recollit 250 pessetes, que s'invertiran en comprar una llàntia que cremi davant el Santíssim Sagrament.

Dia 8 d'abril, el "Boletín Pedagógico" anotava: *"Se han creado en el poblado de San Miguel, municipio de San Lorenzo de Descardazar, dos escuelas nacionales, una de niños y otra de niñas"*. D'altra banda, aquest any, s'havia organitzat una subscripció "Pro Raixa" on s'anoten les aportacions nominals dels nins de les escoles. La de nines, regida per la mestra Antònia Campins Vidal, ella aporta 3 pessetes i la majoria de nines, en nombre de 45 anotades, donaren 5 cèntims. L'escola de nins de Sant Llorenç, regida pel mestre Andreu Andreu Bauçà, que comptava 50 alumnes, també aportaren a raó de 5 cèntims de pesseta.

Dia 31 de maig de 1920, el "Boletín Pedagógico" anotava que havia pres possessori de l'escola de nines, de nova creació, de Sant Miquel (Son Carrió), la mestra Francisca Catany, que té la plaça en propietat. Ha estat nomenat mestre interí de l'escola de nins d'aquest llogaret, Miquel Salvà. El mes de desembre, anotava que havia estat nomenat mestre Cristòfol Barceló. L'any següent aquest mestre havia cessat *"por haberse incorporado a filas para prestar el servicio militar"*.

El mes de juliol de 1921, el full "El Bon Mot" anuncia que en alguns pobles com Sant Llorenç, es preparen festes extraordinàries per inaugurar la Lliga en contra la blasfèmia, i fomentar el ben parlar.

Racionalisme contra idealisme? ... una visió del fenomen religiós

Guillem Mesquida

Continuant la cita que encapçala aquest treball:

"El segundo elemento que pasa a formar parte de nuestra definición no es menos esencial que el primero; pues, mostrando que la idea de religión es inseparable de la idea de Iglesia, hace presentir que la religión debe ser algo esencialmente colectivo." Durkheim.

Diferent és la posició del psiquiatra vienès Sigmund Freud (1856-1939), diferent, però amb el comú denominador que intenta cercar una resposta científica al fet religiós. Però així com Durkheim, intenta veure la religió com una resposta a determinades necessitats socials, Freud, com no podia ser d'altra manera en el pare del psicoanàlisi, intenta trobar aquesta resposta en les necessitats de la psique humana:

"Las neurosis presentan, por una parte, sorprendentes y profundas analogías con las grandes producciones sociales del arte, la religión y la filosofía, y por otra, se nos muestran como deformaciones de dichas producciones. Podríamos casi decir que una histeria es una obra de arte deformada, que una neurosis obsesiva es una religión deformada y que una manía paranoica es un sistema filosófico deformado". Freud, S., Totem y Tabú.

Així doncs, segons entenem, la religió no seria més que una projecció de les neurosis humanes. Aquesta teoria ha estat molt criticada. Per altra banda, és ben coneguda la teoria de Freud, també molt criticada, que una horda primitiva, de manera real o simbòlica, hauria matat al pare i cap despòtic, i després l'hauria convertit en el tòtem, i hauria establert el tabú de l'incest:

"Los hermanos expulsados se reunieron un día, mataron al padre y devoraron su cadáver, poniendo así fin a la existencia de la horda paterna (…) la comida totémica, quizá la primera fiesta de la humanidad, sería la reproducción conmemorativa de este acto criminal y memorable, que constituyó el punto de partida de las organizaciones sociales, de las restricciones morales y de la religión". Freud.

Diferent fou la posició de Carl Jung, deixeble *contestatari* de Marx, que creia en un inconscient col·lectiu de la humanitat, que guardava tota la seva herència espiritual.

A diferència de Frazer, l'antropòleg escocès, Sir James George Frazer (1854-41), autor de la monumental: *The golden Bunch* (La branca daurada), té una visió evolucionista de la societat i opina que hi ha una successió de màgia, religió i ciència:

"Resumiendo: la religión considerada como una explicación de la naturaleza, es desplazada por la ciencia. Pero mientras la ciencia tiene en común con la magia que ambas se apoyan en una fe en el orden como ley básica de todas las cosas, es difícil que los lectores de esta obra necesiten recordar que el supuesto orden mágico difiere extensamente del que forma la base de la ciencia". Frazer, J., "La rama dorada".

Aquest "inconscient col·lectiu" es veuria a través de la repetició dels arquetipus al llarg del temps i en diferents llocs, dins el folklore, les creences, els somnis…

Sense deixar de creure que la història i la societat influeixen en el desenvolupament, alguns antropòlegs i historiadors creuen que l'ésser humà és essencialment religiós, per dir-ho d'alguna manera, té necessitat de transcendència, de creure en quelcom més enllà de si mateix, que no té que ser necessàriament un déu. Entre aquests estudiosos podem incloure el propi Jung, però sobretot estudiosos de les religions comparades, com Mircea Eliade.

"Es cierto que, siempre que ha sido posible hacerlo, hemos tenido en cuenta el contexto histórico cultural de los diferentes complejos metalúrgicos, pero ante todo nos hemos dedicado a penetrar su propio universo mental. Las substancias minerales participaban del carácter sagrado de la Madre Tierra. No tardamos en encontrarnos con la idea de que los minerales "crecen" en el vientre de la Madre Tierra". Eliade, M., Herreros y Alquimistas.

No oblida -i és un estudiós de la matèria- el caràcter històric del fet religiós, però això no implica que no hi hagi una religiositat bàsica en l'ésser humà, una necessitat de creure, un "homo religiosus".

"Lo sagrado se manifiesta siempre dentro de una situación histórica determinada. (…) Lo cual no quiere decir en manera alguna que cualquier hierofanía o cualquier experiencia religiosa sea un momento único, sin repetición posible en la economía del espíritu". Eliade, M., Aproximaciones: estructura y morfología de lo sagrado.

Tot i compartint amb Durkheim la idea dels dos àmbits, sagrat i profà, Eliade creu que el que és sagrat també pot recaure en el profà si algun fet li dóna aquest caràcter sacre:

"Lo sagrado es cualitativamente distinto de lo profano, pero puede manifestarse en cualquier forma y en cualquier sitio dentro del mundo profano, porque tiene la capacidad de transformar todo objeto cósmico en paradoja mediante la hierofanía". Eliade, M., Aproximaciones: estructura y morfología de lo sagrado.

Critica l'autor romanès el caràcter "simple" que s'ha donat als pobles mal anomenats "primitius":

"1) Que la vida religiosa de los "primitivos" rebasa el área que habitualmente estamos dispuestos a conceder a la experiencia y a la teoría religiosa. 2) Que esa vida religiosa es siempre compleja, y al presentarla en forma simple y lineal, como frecuentemente se hace en los trabajos de síntesis o de vulgarización, obedece a una selección, más o menos arbitraria, llevada a cabo por los autores." Eliade, ibid.

Eliade creu, doncs, en un home religiós, y no tan sols per qüestions de necessitat material:

"La desaparición de las "religiones", no implica en modo alguno la desaparición de la religiosidad". Eliade, M., ibid.

No podem acabar aquesta breu síntesi sense esmentar un autor molt influent, filòleg i historiador, també estudiós de les religions comparades: Georges Dumézil (1898-1986), que veu un fons comú en la religiositat indoeuropea. Creu també en el fet religiós com obra de l'esperit humà.

Per concloure podem dir que hem fet un resum, brevíssim d'un fenomen tan complex com l'estudi de les religions en els nostres temps, hem vist des d'autors que veuen la religió com a una necessitat material, social o psicològica, com Durkheim o Freud fins aquells que veuen la religió com una manifestació de l'esperit humà, com Eliade o Dumézil.

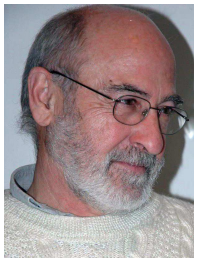

Josep Cortès

A la sessió plenària del 17 de novembre va succeir una cosa que poques vegades s'esdevé: hi havia tant de públic com de regidors, 13 a 13, prova evident de què si els plens es feien sempre el vespre hi hauria més llorencins que hi assistirien. També s'ha de dir que més de la meitat se'n va anar abans d'acabar, perquè les discussions es feren tan llargues i farragoses que eren males d'aguantar, sobretot si un no havia sopat, com és el cas del cronista. Fins i tot el moix de na Maria *Corneta* va entrar diverses vegades dins la Sala a cercar-la, perquè trobava que era ben hora d'anar a retiro.

En el primer punt, aprovació de les actes anteriors, tothom va votar a favor exceptuant els representants del Partit Popular que, com sempre, votaren en contra. La seva portaveu, Manuela Meseguer, que va fer totes les intervencions en foraster, va dir que seguirien votant en contra fins que es gravassin els plens.

El segon era per sol·licitar al Govern Balear que li retornàs el cost de conservació, manteniment i explotació de la depuradora, que ja cobra als usuaris a través del cànon. Aquí hi havia dos temes diferents: el primer, que fa falta una inversió en el tractament terciari, per tal de millorar la depuració i llevar les pudors que han de patir els veïnats de Sa Coma; i el segon, la indemnització pels costos de manteniment. Quant al primer, el batle va dir que recentment havien anat a Madrid per sol·licitar al director general pertinent que fessin ells la inversió o que firmassin un conveni amb l'Ajuntament, però encara no han rebut la resposta. Quant al segon, fa dos anys que acordaren sol·licitar al Govern Balear que fos ell el qui gestionàs la depuradora, però el tema tampoc s'ha solucionat. Crec que tots votaren a favor, llevat del Partit Popular.

El tercer tractava de l'ocupació de la via pública i acordaren desestimar les al·legacions que havien presentat alguns usuaris, però en realitat no sé de què parlaren, ja que es passaren prop de vint minuts xerrant de "dos metres en general i un metre i mig per les excepcions". Us assegur que em va venir al cap la pel·lícula dels Germans Marx on en Groucho discutia sobre *"la parte contratante de la primera parte…"*.

En el quart, el govern i el Partit Popular també discutiren per no res durant una bona estona. Resulta que volen crear una Agrupació Local de Voluntaris de Protecció Civil i en Joan Planes deia que necessitaven l'autorització prèvia de la conselleria, mentre que na Manuela deia que no. I que sí, i que no, i que sí i que no, fins que la secretària va redactar l'acord posant que demanarien l'autorització, si n'era el cas, i ja està! Es veu que qualsevol cosa els basta per fer-se la contrària… o per ventura feien tant de plet perquè aquesta vegada hi havia públic i el diumenge vinent teníem les eleccions...

El cinquè i el novè estaven molt relacionats, perquè tractaven dels horaris dels establiments públics i de l'ocupació dels carrers. Crec que al final els deixaren tots dos damunt la taula, però tampoc no n'estic massa segur. Resulta que el reglament diu que a les 12 de la nit s'han d'acabar les activitats a l'aire lliure si l'espai que ocupen és de l'Ajuntament, mentres que si són terrasses privades poden estar fins les 2 de la matinada. Això és una collonada, perquè suposaria que els bars i els restaurants que a l'estiu tenen taules al carrer, en tocar les dotze haurien de fer com na Ventafocs i engegar tot el públic cap a caseva. A més, si no vaig errat, tant si la terrassa és pública com privada fan el mateix renou. Jo crec que el problema és un altre: que s'haurien d'haver llegit amb deteniment els estudis fets pels tècnics abans de portar-los a plenari, i així sabrien de què parlen.

En el sisè acordaren posar un plet als propietaris dels terrenys on han d'ubicar un transformador, al carrer Àncora, de S'Illot. Segons el batle, els propietaris firmaren una escriptura notarial per fer el transformador; després sol·licitaren canviar-lo de lloc, dins la mateixa finca, perquè no estàs a un cap-de-cantó i ara no volen firmar el contracte definitiu. Segons el Partit Popular, el fons del problema és una guerra entre els germans Pasqual i en Mateu Puigròs. Es va aprovar amb els vots de sempre.

En el setè donaren de baixa un tros de camí per la banda de s'Esteparó, perquè tots els confrontants són del mateix propietari i no tenia sentit que seguís essent públic.

El vuitè tractava d'aprovar el Pla d'Acció d'Energia Sostenible (PAES), que pretén estalviar un 20% de l'emissió de CO_2. El punt va esser aprovar per unanimitat, però amb el compromís de convocar una reunió la setmana que vé per informar els membres de l'oposició, ja que ni el PP ni el PSM havien rebut cap notificació al respecte. Na Dolors va considerar que s'havia d'haver fet a través de l'Agenda Local 21, que fa estona que roman sense activitat visible.

En el novè, proposaven cobrar les tarifes d'ocupació de la via pública per trimestres, en lloc de per anualitats i així estalviaren un 20% del cost als usuaris, però, com he dit abans, crec que el deixaren damunt la taula per poder solucionar algunes incongruències en la redacció.

En el desè punt modificaren el cost d'alguns serveis del centre de dia. Resulta que, segons el reglament, si els usuaris l'utilitzen cada dia val 332 euros, però si ho fan setmanes alternes només en toca costar una seixantena, em sembla, quan el més lògic seria que costàs la meitat, o sigui, 166 euros; així i tot, l'Ajuntament ha anat cobrant aquests 166 euros, encara que contradigués el reglament, i ara volen rectificar l'error. Na Manuela, amb un to de veu més elevat del normal, deia que des del 2005 fins ara havien cobrat de demés a aquests usuaris i trobava que els havien de tornar els dobbers. *Més val tard que mai*, diu l'acudit, i és una sort que la representant del Partit Popular se n'hagi temut, perquè quan es va aprovar el reglament ella ja era regidora i fins ara no havia dit res sobre el tema.

Arribats a aquest punt, essent les deu i quart de la nit, el cronista va demanar permís al president de Card.cat per anar a sopar, perquè encara quedaven cinc punts més i tots els precs i preguntes, i no era qüestió de fotre la nit. Un dels que quedà fins al final em va dir que només va aguantar tot el plenari una tercera part dels que l'havien vist començar, prova de què no basta posar les sessions a la vetlada -que està molt bé-, sinó que convendria fer-les un poc més mengívoles i entenedores, perquè si un sols no sap el què acorden perquè no expliquen els punts que jan han debatut a la comissió informativa, tampoc no anirà gent als plenaris. Però per ventura és això el que els interessa...

VISITA A LA DEPURADORA

El passat 24 de novembre, els nins i les nines de sisè, juntament amb els companys de cinquè, vàrem fer una visita a la depuradora del municipi de Sant Llorenç des Cardassar, l' E.D.A.R. (estació depuradora d'aigües residuals urbanes), ubicada a Sa Coma.

Aquesta visita la vàrem fer perquè estam estudiant el tema de l'aigua: el seu cicle, el consum, la falta s'aigua, les mesures d'estalvi, etc.

Abans de visitar la depuradora, vàrem anar a la delegació de Sa Coma, concretament al departament de Medi Ambient, on na Neus ens va mostrar un vídeo amb un exemple, referit a les depuradores de Barcelona, del que passa abans de què l'aigua surti per les aixetes de casa i del que succeeix una vegada en surt pels desaigües.

Després de berenar, anàrem cap a la depuradora. Allà el senyor Colom ens va explicar la funció de l'estació depuradora: la d'eliminar els residus que conté l'aigua i de depurar-la abans de poder-la retornar a la mar o fer-la servir per regar les zones comuns enjardinades de Sa Coma i Cala Millor.

Ens mostraren una habitació on tenien tots els ordinadors i plànols de control de la depuradora. Sobre un esquema, ens varen explicar per a què servien totes les màquines. Vàrem aprendre com arriba l'aigua a la depuradora, després de recórrer un llarg camí des de les nostres cases, com depuren l'aigua, i el que en fan després de completar el procés.

La depuració es fa amb diferents fases:
-La separació de les matèries sòlides i arenes que duu l'aigua.
-La decantació dels fangs.
-Una reacció biològica amb injecció d'oxigen que provoca la reproducció dels bacteris devoradors de fangs.
-Una nova decantació.
-Per últim, es fa una depuració terciària, que permet la reutilització, per al rec, d'una part del total de l'aigua depurada.

Després visitàrem les instal·lacions i poguérem veure on es fan cada una de les passes que ens havien explicat. Aprenguérem moltes coses i ens ho passàrem molt bé, encara que feia "un poc" de mala olor.

Aquesta visita ens va servir per prendre consciència de la importància de fer un bon ús de l'aigua i de la gran quantitat d'aigua que consumim i que s'ha de depurar al nostre municipi, especialment a l'estiu pel turisme.

CADA GOTA ÉS VIDA

Lectors, avui ens toca recordar que l'aigua no és cap joguina, és un líquid vital.

Vegeu unes dades que il·lustren la necessitat de tenir cura de l'aigua:
-Dues terceres parts de la superfície terrestre estan cobertes d'aigua.
-Però, mentre que les aigües de mars i oceans representen un 93,7% de la hidrosfera, les aigües continentals representen només el 2,7% (aigua sòlida i glacials - 79%; aqüífers subterranis - 20%; llacs - 61%; rius, torrents i rieres 19%; vapor d'aigua atmosfèric - 1%).
-La part que en podem aprofitar, per tant, és reduïda.

Sovint no n'hem estat conscients i les aigües han patit una forta contaminació. I, a més, la tudam.

Estalviar aigua és molt important, ja que els éssers vius no podem viure sense aigua: si no hi ha aigua, no hi ha vida.

Sabem que el nostre cos és capaç de passar un temps sense menjar, però no sense beure.

Les persones, a més de beure aigua, en necessitam per a moltes activitats de la vida quotidiana: per netejar el nostre cos, la roba, els vehicles i les cases...

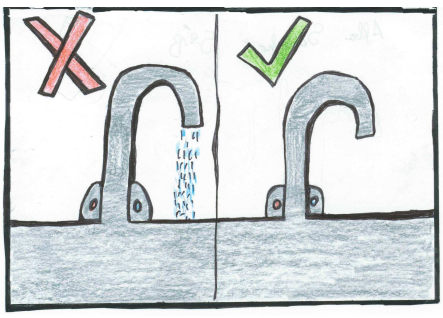

Si no aplicam mesures d'estalvi, en un futur no massa llunyà en pagarem les conseqüències. Els ecologistes i els científics, conscients del problema han publicat estudis que ho posen de manifest. Si estau interessats en el tema, podeu trobar xifres i vídeos a Internet que expliquen el problema. Nosaltres ho hem fet i ens hem adonat que, si volem sobreviure i conèixer els nostres néts i veure la revolució social i els avenços de la ciència que ens ha de dur el futur, hem de començar a actuar ara mateix.

Ho hem de fer per consciència ecològica, per solidaritat i també des d'un punt de vista econòmic.

En cada una de les nostres cases podem perdre molts de litres d'aigua si no prenem les mesures necessàries, però, a la vegada podem fer moltes petites accions per estalviar-ne.

Moltes vegades hem sentit consells com: dutxar-nos enlloc de banyar-nos; tancar l'aixeta mentre ens raspallam les dents; posar una botella plena d'aigua dins la cisterna del WC, cosa que permet reduir la quantitat d'aigua que cau en cada descàrrega; omplir al màxim rentadores i rentavaixelles; regar amb l'aigua de rentar les verdures o de passar l'escurada, aprofitar la de deshumidificadors i d'aires condicionats; emmagatzemar l'aigua de pluja; instal·lar difusors a les aixetes; controlar les fugues i reparar les aixetes que degoten... Amb aquestes i moltes d'altres actuacions que podeu trobar en revistes, publicacions, Internet ...ajudareu al planeta, als éssers vius i a la vostra butxaca.

Recordau que un estalvi mínim per persona pot arribar a suposar molts de litres en total.

Gràcies per tenir-ho en compte!

Textos: **Alumnat de 6è**
Fotografies: **Miquel Àngel Caimari**
Dibuix: **Alba Sancho**

Sensacions des d'una mesa electoral

Lluc Quina

El PP ha guanyat les eleccions generals del 20-N. Tampoc és cap sorpresa. El PSOE ha sofert una bona bufetada. Els efectes de la crisi i els més de quatre milions d'aturats han tingut el seu pès en els resultats. Però l'anàlisi política la deixaré als experts. Els diaris no deixen de parlar-ne. Aquest article ni tan sols fa referència als resultats de Sant Llorenç. D'això també se n'encarreguen d'altres (mirar notícies de card.cat). Aquí tant sols es descriuen les sensacions i vivències passades a una mesa electoral. Aprofitant que vaig ser un dels Elegits, he intentat plasmar l'esdevingut durant la jornada electoral dins la sala de Ca Ses, Monges on estava situada la nostra mesa electoral, i esper que molts companys també agraciats amb el sorteig se sentiran, almanco, una mica retratats. D'aquí una aferrada a tots ells i ànim per a pròximes eleccions. Que no ens toqui!!

Tocaven les 08:10 del 20-N quan em presentava a Ca Ses Monges per a complir amb el meu deure amb la democràcia i el nostre país. És cert, la carta ens citava a les 08:00, però els 10 minuts de gràcia no hi ha manera d'evitar-los, potser véngui de família, però la veritat, m'agrada aprofitar-los. Són d'agrair. El meu suplent segur que ja m'estava escalfant l'orella. Estàvem allà, reunits, tots en cercle, mirant-nos amb cara circumstàncies i alhora de comprensió, tanta mala sort. No ens podria haver tocat la loteria? Pensava més d'un. Hom a vegades es demana com és possible que amb tota la gent que vindria encantada, bé perquè li vendria de gust bé perquè la paga alleugeriria una mica les seves necessitats, no es fa una llista de voluntaris i, d'entre ells, que surtin els elegits. I tothom content. Esvaïts els nervis inicials, és hora de constituir la mesa. On son els interventors de cada partit polític? Qui sap. Potser confien plenament en la professionalitat de la mesa, potser estan malalts o el despertador no ha sonat, el meu cervell no deixa de rumiar. Hi ha una mica de rebombori a l'ambient... a les passades eleccions locals això pareixia el mercat! Com es nota que no es juguen els "quartos" en aquestes eleccions! Que hi cau de lluny Madrid per haver-se d'aixecar d'hora. Constituïda la mesa es distribueixen les paperetes, el munt del PP una mica més gros per si de cas, s'ordenen els sobres, ens repartim el material, llapis, regla i subratllador i cens electoral. Comença la jornada. Tothom al seu lloc.

A les 09:00 s'obrin les portes. Entren els electors més matiners. Encara porten cara de son. Fa un fred que pela. La humitat que emana de cada racó de Ca Ses Monges es deixa notar. No sols s'aferra a les parets on la calç dia a dia cau silenciosament i la deixa nua, de ciment. També traspassa roba i pell, fins arribar als ossos. Sort de les instal·lacions del centre que tenen calefacció, bé o alguna cosa semblant. Tocades les onze, quan el sol ens encalenteix l'esquena tornam a reviscolar.

Ara tenim fam. El berenar del matí ha estat ben magre. Ja arribava tard i sols m'ha donat temps de fer un tallat. Esperam impacients que l'Ajuntament ens faci arribar un mos. L'esperam tot el dia. No arriba mai. La punyetera crisi. No esperàvem un entrecot, ni un plat de paella, ni tant sols dinar. Simplement, uns entrepans o unes panades per enganyar la fam fins hora de dinar. No són les eleccions locals. No fa falta. Són tan llunyanes aquestes. A més, ja me direu, a l'administració tot duu molta feina. Si ara per unes quantes panades, hem de demanar pressupost a tots els forns del municipi, fer una resolució d'adjudicació i un període d'al·legacions. Buf! Per a pròximes eleccions, a qui surti elegit li recoman portar una bosseta de galetes d'inca i una xocolata. Bé, si no són locals, evidentment. Sort de la mare del nostre president que ens va fer arribar uns dònuts.

El matí transcorr amb normalitat. Hi ha un goteig constant de gent, però sense atabalar. La majoria dels electors són de la gent gran. N'han aparegut un grapat després de missa ben xalestos i entusiasmats. Se'ls veia que tenien ganes de canvi. Ara tot s'arreglarà, ens deien.

Entre les 12:00 i les 14:00, abans de dinar, és quan aprofita més la gent. Hi ha coa. Allà assegut, els veig passar un a un. N'hi ha de tota classe. Enfadats, simpàtics, xerraires, silenciosos, n'hi ha que el color polític ho duen escrit al front i, per contra, n'hi ha d'altres que no saben ben bé què fan allà. Hi ha persones que porten els sobres des de ca seva, altres, en canvi elegeixen el seu vot dins el confessionari. A vegades n'hi entren dos, tres... pareix una caseta del "fotoprix" dels centres comercials. No em deixa de fer gràcia aquest lloc.

A la fi he dinat. Torn a la meva mesa. A l'entrada not una olor estranya. Un moix ha aprofitat el poc trànsit de les primeres hores de la tarda per deixar-nos un regal dins un quartet aferrat a l'entrada. D'aquí l'olor. Qui sap, sospir, potser és una bona opció de vot, probablement la millor. Sort que nos-

Ultramillor

Agència de viatges del grup A
Títol 999

Carrer del Sol, 19
Cala Millor-Mallorca
Tel. 971 585720

altres teníem un bany ben modern i acollidor per aquests casos. I amb el fred que feia a la sala, la bufeta va treballar de valent.

Poc a poc el sol va amagant-se i deixa pas a l'horabaixa. La fredor com a conseqüència de la humitat s'alça sense pietat i recorrem a la "supercalefacció" del centre per a continuar amb el nostre treball. Ben entrada la tarda pareix que el jovent s'anima una mica. Cada votant que passa per l'urna, ens deixa el DNI, controlam que aparegui en el cens electoral i apuntam el seu nom a bolígraf a un full de participació. Sonades les sis de l'horabaixa, ja tinc la mà esbraonada de tant d'escriure. Els dits no em responen i les articulacions estan faltes de costum. No sé si tenc cul, tant de seure. El cansament comença a passar-me factura. Els ulls em couen, vermellosos, i les faccions de la cara se m'accentuen. Assaciat, no entenc perquè no s'utilitzen ordinadors per aquestes coses. Llavors me n'adon, estic treballant per a l'administració que es manté sobre tres pilars bàsics, el primer dels quals és que si hi ha unes quantes maneres de fer una feina sempre s'elegirà aquella més complicada i lenta, tot i que porta igualment al mateix objectiu.

Continua el goteig de votants... les dues darreres hores es fan eternes. Quin cansament. Tot sigui per la democràcia. Encara no hem pogut dipositar els nostres vots a l'urna. Hem de ser els últims. El cap em dóna voltes. Val la pena? S'arreglaran les coses? On és la candidatura de la Merkel si realment és la que ens marca el camí? I els mercats, on coi són? Entre tanta pregunta absurda a la fi es tanca la jornada. Ja hem acabat.

Doncs no, ara toca el recompte. La sala es tanca. Hem tingut un 68,20% de participació. Gran expectació. Torna la tensió. Gent ansiosa. Falta d'espai. Ah! No, perdonau, no són les locals. Quasi no hi ha ningú. Sols un grapat de polítics. Que ens són de llunyanes aquestes eleccions. On deies que està la Moncloa? Tampoc hi havia massa emoció. No s'esperava cap sorpresa. Més aviat ja se sabia el resultat. De fet, a sant Llorenç s'ha sabut sempre.
Començam el recompte: PPPPPPPPPPPP PP PPPPPPPPPPPP, PSOE, PPPPPPPPPPPP PPPPPPPPP, PSOE, PPPPPPPPPPPPPPPP PP, PSM, PPPPPPPPPPPP...

I així tot el recompte. En Pep *Gall* no espera als resultats del Senat. Tant se val. La derrota és severa. Espanya s'ha tenyit de blau i les gavines tornen comandar el cel. Tant fa. Els mercats continuaran tirant dels fils i Alemanya ens seguirà dictant les nostres normes. Així funciona. L'euro ens ha engolit. És el capitalisme.

A la fi hem acabat el recompte del Senat. Què n'arriba de ser de poc útil aquesta institució i que n'és de complicat el seu recompte. D'aquí el segon pilar de l'administració: Un càrrec, funció o institució com més inútil millor.

Ja són més de les 22.00. Tot s'ha guardat. S'han emplenat uns centenars d'actes, que si un per a correus, un per enviar a Madrid, un per a l'Ajuntament, un per cada partit polític, un per utilitzar en haver acabat de fregar per no embrutar les rajoles, etc. A cada acta hem estampat mil firmes i, encara ens envien a l'Ajuntament a posar més firmes. De camí cap allà, ja enfonsat del tot, mort i desganat, necessit tastar alguna cosa. Anam a l'Ajuntament a fer un àpat. Pensa tu. Més firmes. Canviï de firma, ja n'hi ha prou. L'he acurçada. Guany temps. Si amb un sol document i una sola firma tot pot quedar clar i concís s'ha de fer paperassa fins a quedar ben embullats i estampar firmes, firmes i més firmes. I si encara no n'hi ha prou, més papers i més firmes. D'aquí el tercer pilar bàsic: el funcionament de l'administració és inversament proporcional a l'eficiència i a l'optimització de recursos.

Abatut, emprenc el retorn cap a casa. La secretària de l'Ajuntament m'ha dit que he estat el més remugador de tots quants érem. M'eliminarà de les llistes a les pròximes eleccions. Prefereix no veure'm, per pesat. Un esbós de rialla em delata la meva alegria. De camí al cotxe pens si em queda alguna cosa dins la gelera. Demà sense falta hauré d'anar a comprar.

Comença el torneig de tennis de Nadal

Pau Quina

TORNEIG DE NADAL

Ja s'apropa Nadal i per això tornam a tenir en marxa el torneig de tennis nadalenc. Enguany (supòs que per falta de temps) es jugarà a eliminatòria única i qui perdi ja haurà de marxar cap a casa (així que res de grups A i B). D'aquesta manera el més mínim error es pagarà molt car.

Enguany (deu ser pel fred) hi ha menys participació, ja que entre tots sumen 23 participants, quan en altres edicions parlàvem de 35 a 38. Esperem que sigui una baixada anecdòtica que no vagi a més. Entre les absències destaquen la d'en *Pisqueta* (guanyador de l'any passat), n'Agostí Domenge (fins ara un fix) o en Pedro Riera (finalista de l'any passat). Així les coses, el màxim favorit per fer-se amb el trofeu és en Marc Salom (que ja sap què és guanyar a Sant Llorenç).

El mes que ve ja us podrem donar resultats. Mentrestant, si voleu seguir el torneig, amb els resultats actualitzats setmana a setmana i fotos dels duels, basta aneu a www.card.cat.

EL CARDASSAR BAIXA POSICIONS

L'inici de l'equip llorencí havia estat massa espectacular, així que és normal que ara perdi un poc d'empenta. Però així i tot els resultats encara són més que acceptables i no se'ls pot demanar res més a aquests jugadors que, per ara, estan rendint per damunt de les seves possibilitats. Aquí teniu el resultats del darrer mes de novembre, que han provocat que el Cardassar baixi a la tretzena posició.

Cardassar 2-3 Murer
Cardassar 1-0 Escolar
St. Catalina 4-3 Cardassar
Cardassar 2-2 Sant Marçal

Jaumet: Com que estam en temps de campanya i a sa darrera mos ne va quedar molt de pendent, avui serà com amollar bolla, i en aquesta vetlada tan llarga podrem parlar i parlar, meiam si entre tots arreglam el món. Hala Xesc, t'ha tocat, me sap greu.

Xesc: Sense sortir massa d'es nostro trui, avui, maldament tothom manco ells sàpiga fórmules per estalviar, jo en recordaré unes quantes. Per exemple, per què necessitam es Consell, si es que han de decidir són es governants i es que tenen es problemes són ets ajuntaments? Per què, amb sa paga que tenen, n'hi ha amb dos o més llocs de feina, cobrant molt de cadascun? O en fan poca a cada ocupació, o la fan mal feta, o no en fan enlloc. Com és possible, a una illa com Mallorca, tenir batles amb setanta assessors, com en Delgado, o quaranta, com en Bauzà (sí, es d'es retalls d'ara). Es polítics, una bona paga, però una, i ara que tant se parla de productivitat, és un bon col·lectiu per fer proves. Dins s'ajuntament, quants d'assessors se poden necessitar? Quatre? Cinc? Bé, idò uns quants més, però no setanta o quaranta, ni deu tampoc.

Julià: Es primers dies d'en Bauzà, tant per sa premsa escrita com a sa televisió, omplíren de titulars queixant-se de lo malament que havien trobat ses caixes -s'economia- per mor de quatre anys de Pacte. Idò no, Sr. Bauzà, després d'un quatrienni d'en Matas i na Munar, que per on ells passen és igual que passar un fibló, se n'ho dugueren tot, fins i tot ses tapadores i es taps d'es lavabos, i encara ara cada mes surt un trui nou. Com que es Pacte tenia un programa a complir i com que no els agrada crear alarma social, com vostès, sense fer llàstimes ni demagògies se posaren a fer feina i a gastar per sa Comunitat, i no s'amagaren darrera es vostro espoli.

Ramon: Per a mi és indignant quan se dóna en es diaris un titular dient: Es Pacte mos ha deixat un deute de dos milions d'euros diaris amb crèdits en es bancs. No sigui mentider, Sr. Bauzà. Com que pareix que no coneix sa realitat, noltros l'hi contarem: Com que en Matas, sense rebre res d'es seu amic Aznar ni després d'en Zapate-ro, i com que eren anys de bonances i ell en es seu programa duia fer Son Espases, carreteres, metros i altres arreus com s'espoli, el PP va utilitzar sa tàctica seva i va donar a empreses com sa d'en Florentino, en Mascaró, ses carreteres, a pagar en trenta anys i Son Espases en quaranta, com és natural amb interessos (No reformaren Son Dureta perquè té prop de cinquanta anys i ara en fan un altre a pagar en quaranta). Després també varen fer molts de crèdits, i com que es bancs sempre cobren, lo natural és que demanin es dobbers an es que les deixaren, o sigui vostès. No li pareix just?

Tomeu: En Mouriño va tenir una reunió amb en Diestefano i en Butragueño -es president no hi era- i li mostraren sa història del Reial Madrid i es seu senyoriu, fent-li fer un acte de contrició i prometre que no tornaria posar es dit dins cap forat de ningú. També ha promès no crear més crispació fent declaracions sortides de to, ni tampoc dirà pus an es jugadors espanyols: si no te'n vas te'n penediràs d'haver-te fet futbolista. A més, s'ha compromès a què quan en tregui un d'es planter li donarà més de tres minuts. Però es que combregau amb ses seves idees, tranquils, que per cap d'any ha demanat que n'hi llevin tres de damunt. Endevinau quins? Idò sí, n'Albiol, en Granero i en Callejón. N'Altintop, en Contreao o en Shanin (d'aquest no sabem si és futbolista o torero), com que duen sa sort de no parlar castellà, poden viure tranquils.

Jaumet: Ara he aturat en Tomeu perquè se volia llançar amb el Carde, i com que jo sempre dic: gràcies a què qualcú se posa davant... Perquè jo estic bastant informat de sa quantitat de coses a arreglar, però com que en es poble n'hi ha de més capacitats que noltros per escriure del Carde, seguirem com sempre. Però abans volia recordar una data molt important per Galícia: del 9 al 13, no sé quin dia exacte del dos mil, se va enfonsar es Prestige. Sa primera intervenció va ser sa d'en Cascos, que va manar fer-lo endins, cap a Portugal i com és natural, es portuguesos mos sortiren a camí amb ses fragates de guerra. En Rajoy tenia s'obligació de fer declaracions a sa premsa i només va declarar: Jo he vist sa sortida de dos filet de plastilina, prims com es dit petit, això no és perillós. N'Aznar, ni hi és ni se li espera fins que sigui ben net, això sí, faré Galícia rica. Bé, Espanya és així: en Cascos president d'Astúries, en Rajoy probable president de sa Nació, i n'Aznar comanda des de s'ombra. Això triam ets espanyols com a capdavanters i això tenim. Hala, que qualcú comenci amb ses dites. I tu, Mariano, l'hauràs de contar curtet.

Xesc: Sa llibertat no és poder elegir qui ha de ser es teu amo; sa llibertat és no tenir amo. Sa política és s'art de cercar problemes, trobar-los i aplicar ses solucions equivocades. Senyor González Pons, no sé qui és més idiota, es treballador que vos vota o es votants que voten esquerres. A vostè què li pareix?

Julià: Es retalls que faceu ara en educació i cultura, prest els haureu d'afegir a policies i presons. Qui retalla en educació i sanitat, se retalla a ell mateix en qualitat. Si en es trenta-set per cent d'ets accidents es conductors havien begut i en es seixanta-tres per cent anaven ben clars, no sé si mos convé més conduir un poc beguts. A voltros què vos pareix?

Ramon: Es sexe dóna alivi a ses tensions, s'amor les crea. Ni pa bullit, ni dona que ja tengui marit. S'amor és com ses ales de ses papallones: molt hermoses però molt fràgils.

Tomeu: Quina errada hem fet, perquè es joves d'ara hagin hagut d'implantar sa moda sadomasoquista d'omplir-se es cos de pircings? Donaria tot quant sé per sa meitat de lo que ignor. Lo dur de tornar majors és haver de prendre decisions.

Mariano: Un dia, una colla amb quaranta anys de matrimoni se passejava en so cotxo. Amb això ella comença a estirar-lo i a dir-li: Atura't, atura't. Ell, però què passa? No te'n recordes que no pogueres arribar a s'hotel i començàrem sa lluna de mel rezolzats en aquest reixat de filferro? Per què no ho repetim? D'acord, diu s'homo. Baixen d'es cotxo, s'acosten an es reixat i se posen en marxa. Amb això ella comença a cridar, a moure's, a rapinyar-lo, a plorar..., fins que se desmaia. Ell, tot sorprès, com pot la reanima i li diu. Estimada, ara fa quaranta anys no cridares ni te mogueres com avui; se veu que n'he après molt. Què punyetes, n'has après molt, diu ella, fa quaranta anys no estava electrificat!

Joan Roig

El temps de novembre

Sant Llorenç	**2011**	1991
Cel serè	**6**	9
Cel variable	**16**	13
Cel cobert	**8**	8
Gelades	**0**	0
Calabruix	**0**	0
Boirades	**1**	2
Tempestes	**6**	2
Temp. màx.	**24,5**	24,5
Temp. mín.	**9,2**	2,5
Mitja del mes	**15,7**	13
Pluja del mes	**190,9**	47,5
Velocitat màx.	**43,5**	64,8
Recorregut del vent	**3528**	**km**

Sa Fontpella (160 m)	**2011**
Temp màx.	**24**
Temp. mín	**11,5**
Temp mitja	**17,1**
Evaporació (mm)	**64,1**
Mínim d'humitat	**50%**
Vel. màx. vent	**50,2**
Pluja del mes	**218**

No ho anirem a cercar, però podem dir que en el novembre ha plogut tant com en tot l'any. Els 200 l/m² s'han superat a molts d'indrets del nostre terme i fins i tot el torrent de sa Grua ho ha celebrat, cosa que no pareixia possible tal com anava la sequera. Però la sàvia natura sempre té un moment en què se junten tots els ingredients per tornar donar una sempenta a lo que queda-va enrera.

Aquest mes la direcció dominant del vent ha estat de gregal, però com que venia d'altes latituds adesiara davallaven embossaments d'aire fred que afectaven les regions mediterrànies.

La fotografia és del 30 de novembre, de dalt del pont de l'estació.

Xesc

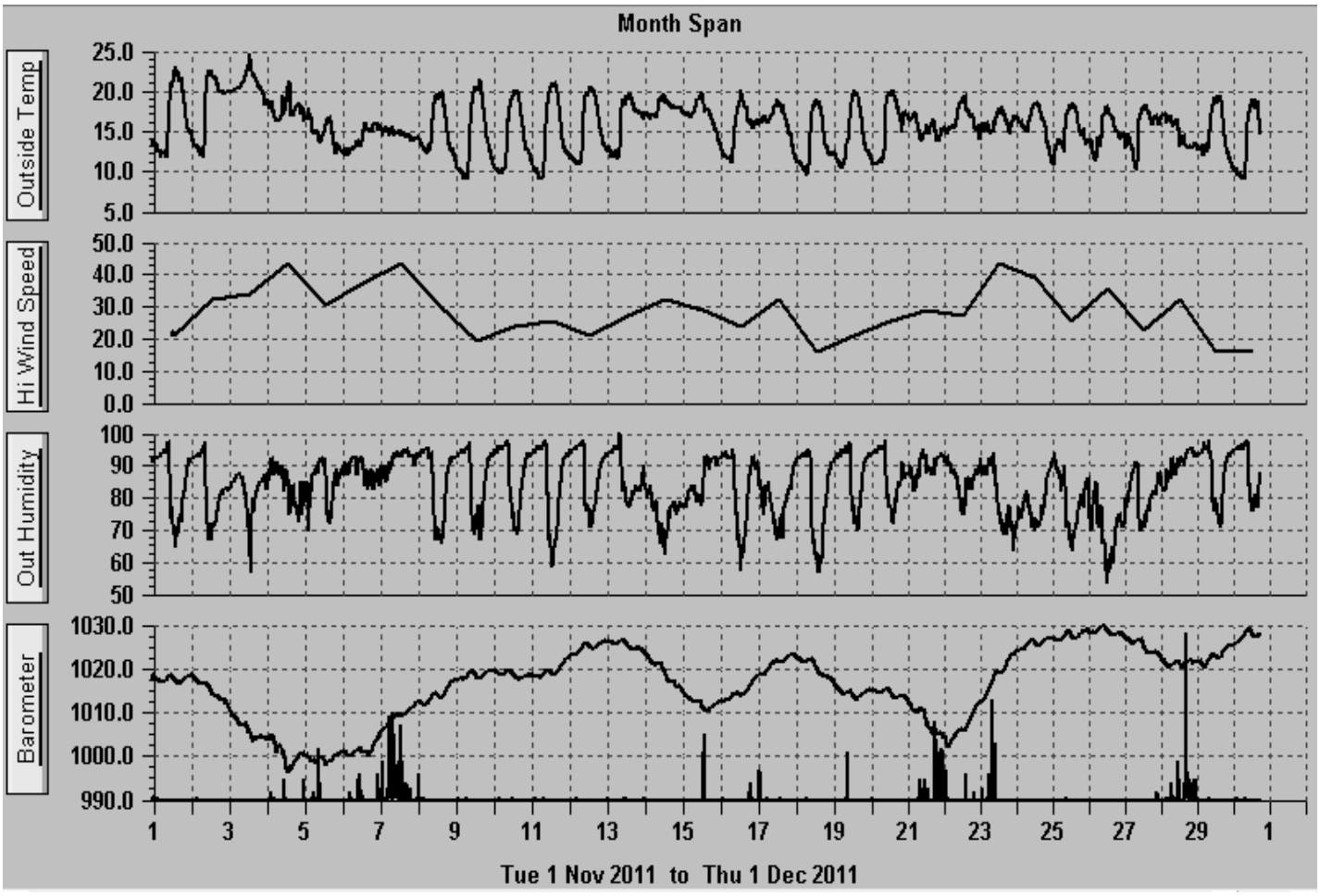

Propostes i preguntes del PSM al passat ple de l'Ajuntament

El passat 17 de novembre, a les 20h, se celebrà Ple ordinari de l'Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar. Aquestes foren les propostes i preguntes que presentà el PSM-EN:

1. Mocions

Moció del PSM-Entesa Nacionalista sobre el Pla d'obres i serveis

El PSM proposà que l'Ajuntament es manifestàs en contra d'una eventual retallada del Fons de Cooperació Municipal i demanàs la convocatòria urgent d'una assemblea de municipis de la Federació d'Entitats Locals de les Illes Balears per tractar sobre aquesta qüestió. El PP s'hi oposà i s'aprovà amb 8 vots a favor i 5 en contra.

Moció del PSM-Entesa Nacionalista en contra d'una eventual retallada del Fons de Cooperació Municipal

El PSM demanà a l'Ajuntament que instàs el Govern de les Illes Balears i al Consell de Mallorca a mantenir, com a mínim, els nivells de protecció territorial de la normativa actual, desistint de promoure noves urbanitzacions en el litoral o en la Serra de Tramuntana. S'aprovà per unanimitat.

Moció del PSM-Entesa Nacionalista per instar el Govern de l'Estat a modificar la Llei hipotecària a fi de regular la dació en pagament i adoptar les mesures necessàries per a evitar els desnonaments per motius econòmics

El PSM demanà que s'instàs el Govern de l'Estat una modificació de la llei hipotecària, de manera que en els casos de residència habitual, si el banc executa la hipoteca i es queda amb l'habitatge, tot el deute quedi liquidat.

També sol·licitava que l'Ajuntament reclamàs al Govern l'aprovació d'una moratòria o les mesures necessàries per a paralitzar els desnonaments de les famílies en situació d'insolvència per execució hipotecària i que per als desnonaments que ja s'han produïts, s'aprovassin mesures destinades a què els milers de pisos buits que acumulen les entitats financeres com a conseqüència d'aquests embargaments es posassin immediatament a disposició de les famílies desnonades i sense recursos en un règim de lloguer social, que no superàs mai el 30% de la renda familiar disponible.

El PP presentà una moció alternativa i l'equip de govern una modificació, en el sentit que els desnonaments havien de ser conseqüència de l'aplicació de la llei hipotecària i una altra modificació per evitar que els bancs, com a conseqüència de la modificació de la llei, augmentassin els interessos.

La moció del PSM fou aprovada per 8 vots a favor i 5 en contra i la del PP no es votà.

2. Precs i preguntes

El PSM demanà:

a) Perquè no s'havia constituït la Junta de portaveus. El batle contestà que estan pendents de saber els noms de les persones que l'han de formar.

b) Que es tancàs a la circulació i no es pogués aparcar a la plaça de l'Ajuntament. El batle respongué que s'està estudiant.

c) Que si s'havia estudiat el tema dels sous dels regidors. El batle contestà que els sous que es perceben estan d'acord amb les recomanacions de la Federació de Municipis.

d) Que si s'havia retirat un mesurador de vent al Puig de s'Esquerda. Elbatle contestà que hi ha un expedient que obliga a retirar-lo.

e) Que quan es faria la recollida selectiva de fems, casa per casa, a Sant Llorenç. El regidor contestà que està previst per al proper mes de juny.

f) Que quin criteri es segueix per part de la policia local per posar les multes. El batle contestà que els criteris legals. La regidora del PSM li contestà que es fa de forma indiscriminada. El regidor contestà que si hi havia queixes, actuaria.

Telèfons

Aigües Sant Llorenç	838559
Ajuntament	838393
Auditòrium	587371
Biblioteca	569654
Bombers	085
Camp de futbol	838703
Delegació Son Carrió	569619
Depuradora	810359
Emergències	112
S'Escaleta	569549
Escola	569483
Fems	844372
Funerària Sant Joan	526139
Guàrdia	062
Hospital de Manacor	847000
Policia local	609 637960
Tercera edat	569512
Turisme Sa Coma	810394
Turisme S'Illot	810699
Delegació Turisme	585409
Unitat sanitària	569597
Urgències mèdiques	061